

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA ASIJSKÝCH STUDIÍ

**PIKTOGRAM A JEHO POZICE V ČÍNSKÉM ZNAKOVÉM
PÍSMU**

Pictogram and its position in Chinese characters

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Mgr. David Uher, PhD.

Studentka: Andrea Likavčanová

OLOMOUC 2010

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
LIKAVČANOVÁ Andrea	Mláďí 25, Havířov - Šumbark	F02396

TÉMA ČESKY:

Piktogram a jeho pozice v čínském znakovém písmu

NÁZEV ANGLICKY:

Pictogram and its position in Chinese characters

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. David Uher, Dr. - ASH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

- vyhledat piktogramy ve slovníku Hanzi Xingyi Fenxi Zidian
- charakteristika a analýza piktogramů
- proces grafické formalizace piktogramů

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- CAO, Xianzhuo, Su Peichang (1999): Hanzi Xingyi Fenxi Zidian. Beijing: Beijing Dajie chubanshe, 736 s.
ZHOU, Xuquan, Wang Chengyu (1991): Guhanyu changyong ciyuanliu cidian. Chongqing: Chungqing chubanshe, 434 s.
WIEGER, L. (1940): Chinese Characters (2nd edition). Peking: Henri Vetch. 820p.
WILDER, G. D., Ingram, J.H. (1974): Analysis of Chinese Characters. New York, Dover. 364p.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a uvedla veškeré
prameny a použitou literaturu.

Olomouc, 7. května 2010

.....

MOTTO:

„Některé skvrny nelze vyčistit bez porušení podstaty látky.“

Bohumil Hrabal (1914-1997)

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Mgr. Davidu Uhrovi, PhD. za obětavé a vstřícné vedení mé práce, za cenné rady, doporučení a připomínky v průběhu jejího zpracovávání. Poděkování patří také Martinu Ferkovi za nejen technickou podporu, dále rodičům, bratrovi, přátelům a všem známým, kteří mne po celý čas mého studia vytrvale podporovali.

Obsah

Úvod.....	6
Ediční poznámka.....	7
Prameny a jejich zpracování.....	8
HXFZ.....	9
Historický vývoj čínského znakového písma.....	10
Typologická charakteristika.....	11
Zrod čínské gramatologie.....	12
Šest kategorií znaků.....	13
Piktogram.....	16
Analýza:	17
1 První kapitola - člověk.....	18
1.1 Lidské tělo.....	18
1.2 Tvář.....	20
1.3 Horní a dolní končetiny.....	24
1.3.1 Ruce.....	24
1.3.2 Nohy.....	26
1.4 Lidský život.....	27
2 Druhá kapitola – příroda.....	30
2.1 Matka příroda.....	30
2.2 Flora.....	34
2.3 Fauna.....	39
2.3.1 Vodní zvířata, plazi a hmyz.....	39
2.3.2 Savci.....	43
2.3.3 Ptáci.....	49
3 Třetí kapitola – lov a zemědělství.....	52
3.1 Lov.....	52
3.1.1 Lovecké potřeby.....	52
3.2 Zemědělství.....	53
3.2.1 Zemědělské potřeby.....	53
3.2.2 Zemědělství.....	54
3.2.3 Sklizeň, příprava jídla, skladování potravin.....	55
3.3 Domestikace zvířat.....	55
4 Čtvrtá kapitola – dovednosti.....	57
4.1 Hedvábí a tkaní.....	57
4.2 Architektura.....	57
4.3 Keramika.....	61
4.3.1 Výroba keramiky.....	61
4.4 Truhlářství.....	61
4.5 Vinařství.....	62

5 Pátá kapitola – živobytí.....	63
5.1 Užití ohně.....	63
5.2 Vaření a jídlo.....	63
5.3 Oděvy a ozdoby.....	66
5.4 Bydlení.....	68
5.5 Doprava.....	70
6 Kapitola šestá – válka.....	71
6.1 Vojsko a zbraně.....	71
6.1.1 Arzenál.....	71
6.1.2 Lukostřelba.....	73
6.1.3 Prapory.....	73
6.2 Národ a válčení.....	74
6.3 Vítězná kořist.....	74
7 Kapitola sedmá – kult a kultura.....	76
7.1 Primitivní umění.....	76
7.1.1 Písně.....	76
7.1.2 Lidské tělo v umění.....	77
7.2 Věštění o obřady.....	78
7.2.1 Věštba.....	78
7.3 Kolébka civilizace.....	80
7.3.1 Vázání uzlů – primitivní způsob záznamu.....	80
7.3.2 Číslice a symboly.....	80
Proces formalizace grafické podoby piktogramů.....	81
Závěr.....	82
Anotace.....	84
Abstract.....	85
Bibliografie.....	86
Seznam příloh.....	88

Úvod

Piktogramy představují jednu z šesti kategorií čínského znakového písma. Jsou to znaky, které mají obrázkový charakter.

Cílem této práce bude vyhledání znaků označovaných jako piktogramy v *Hànzi Xíng Yì Fēnxī Zìdiǎn* 《汉字形义分析字典》 [*Slovník*] *Analýza grafiky a významu znaků*. Poté budou vybrané znaky vyhledány v druhém pramenu této analýzy, a to ve slovníku *Jiǎ Jīn Zhuànlì dà Zìdiǎn* 《甲金篆隸大字典》, *Velký slovník nápisů na kostech, bronzech, v menším písmu a v úřednickém písmu*. Na základě těchto dvou elementárních zdrojů budou znaky – piktogramy analyzovány, charakterizovány a bude sledován proces jejich grafické formalizace v průběhu vývoje čínského znakového písma.

Analyzované piktogramy budou vypsány, seřazeny, dále k nim budou přiřazeny grafické podoby v různých obdobích svého vývoje, a to následovně: grafická podoba daného piktogramu nalezená v nápisích na kostech a želvích krunýřích (ve dvojí variantě), dále podoba znaku v nápisích na bronzech, následně podoba z nápisů na kamenných bubnech, grafická podoba piktogramu v textech psaných menším písmem a konečně v textech psaných úřednickým písmem. Ke každému piktogramu bude přiřazena příslušná stručná etymologie.

Položená otázka zní, jak proces grafické formalizace znaku tyto piktogramy ovlivnil? Jaká je dnešní podoba piktogramů? Nesou všechny dnešní piktogramy svůj původní sémantický obsah? A jsou dnes tyto piktogramy stále čitelné coby obrázky? Dá se říci, že čínské znakové písmo je obrázkové?

Ediční poznámka

Pro přepis čínských pojmů a znaků do latinky bylo použito mezinárodní transkripce pinyin. Transkribované údaje jsou psány písmem Trebuchet MS zpravidla před samotnými znaky. Překlad uvedeného výrazu do češtiny následuje za názvem ve znacích. Znaky a transkripce užity jen při prvním výskytu v textu.

Prameny a jejich zpracování

Klíčovým pramenem pro analýzu předkládanou v této práci byl slovník Hànzì Xíng Yì Fēnxī Zìdiǎn 《汉字形义分析字典》, [*Slovník*] *Analýza grafiky a významu znaků*, dále jen HXFZ. Ve slovníku byly vyhledány znaky charakterizované jako piktogramy, které byly vypsány i s uvedenou charakteristikou. Podoba piktogramů v jednotlivých vývojových fázích byla vyhledána a neskenována z Jiǎ Jīn Zhuànlì 《甲金篆隸大字典》, *Velký slovník nápisů na kostech, bronzech, v menším písmu a v úřednickém písmu*. Etymologie jednotlivých piktogramů byla vyhledávána v Chángyòng Hànzì Yǎnbìàn 《常用汉字演变图说》 *Ilustrovaná příručka o vývoji běžně užívaných znaků*. Další příručkou pro etymologii znaků představuje publikace Hànyǔ Zìyuán Zìdiǎn 《汉语字源字典》, *Etymologický slovník čínských znaků*. Nejenže etymologické výklady jednotlivých znaků nebyly vždy ve zmíněných publikacích shodné, mnohdy se lišily i v zařazení jednotlivých znaků do příslušné kategorie. Při vyhledávání etymologie znaku a při jejich řazení do tematických okruhů mi byla nápomocna anglicko-čínská publikace s názvem: Hànzì Zìyuán Rùmen 《汉字字源入门》, *Původ čínských znaků*.

Za základ teoretické části práce posloužila *Učebnice čínských znaků*, která představuje stručný a přehledný úvod do problematiky čínského znakového písma, zejména jeho historického vývoje. Další opěrnou literaturou pro úvod dané problematiky byl článek Davida Uhra „Zvířecí determinativy“, který se ve svém úvodu věnuje stručnému výkladu o vzniku čínské lingvistiky a gramatologie.

Další nápomocnou literaturou při psaní teoretického podkladu práce byla diplomová magisterská práce Terezy Slaměnikové *Kombinační možnosti prvků v ideogramech*, která mi poskytla jednak podklad pro sepsání kapitoly o hanském lingvistovi Xū Shēnovi 许慎 (54-125) a jeho monografii Shū Wén Jié Zì 《说文解字》, *Výklad významu jednoduchých a rozbor struktury složených znaků*, dále jen *Výklad*..

Významnou měrou mi byl nápomocen i elektronický slovník Wénlín 文林, a to jednak při převodu zjednodušených znaků do jejich původní nezjednodušené podoby, mnohdy byl nápomocen i poskytnutými etymologickými výklady.

HXFZ

Slovník čítá 7000 znaků zařazených v *Xiàndài Hànyǔ Tōngyòng Zìbiǎo* 《现代汉语通用字表》 *Tabulka běžně používaných znaků současné čínštiny* (Slamněnková 2008). Na kompilaci slovníku se podílel kolektiv autorů z Pekingské univerzity. Jednotlivá hesla jsou ve slovníku řazena abecedně: dle transkripčního přepisu pinyin. V případech se stejnou výslovností je rozhodující počet tahů. Znaky ve slovníku jsou uvedeny ve zjednodušené podobě. V závorce se pak vyskytují variantní znaky, případně nezjednodušená podoba znaku. Následuje uvedení výslovnosti daného znaku (případně více možných výslovností), dále jednotlivé významy k dané výslovnosti. Stěžejní část slovníku představuje oddíl *Jiěxī* 解析 *Analýza*. Rozdělená na dvě části: v první části věnována analýze grafiky znaku a jeho zařazení do jedné ze čtyř kategorií. Autoři zde vycházejí z grafické podoby *xiǎozhuàn* 小篆 menšího písma, případně z podoby *jiǎgǔwén* 甲骨文 nápisů na kostech a želvích krunýřích a z *jīnwén* 金文 nápisů na bronzích. Realizace znaků v těchto třech vývojových fázích je uvedena na počátku hesla před výslovností. Druhá část *Analýzy* uvádí původní význam daného znaku a osvětluje vznik odvozených významů.

Slovník HFXZ je přínosným zejména pro systematické zpracování nejpoužívanějších čínských znaků. I přes přínos, který slovník pro studium čínských znaků představuje, setkala jsem se při vyhledávání piktogramů s několika obtížemi. Mnohdy bylo náročné rozhodnout zda má být daný znak zařazen mezi piktogramy, či nikoliv, a to z toho důvodu, že některým heslům zařazení do kategorií chybí. Mnohdy byl problémem také původní význam daného piktogramu. Vzhledem ke stáří užívání prvních piktogramů, bývají jeho významy mnohdy archaismy, případně historismy, u nichž je mnohdy překlad do češtiny náročný.

Dalším problémem je transformace jednotlivých piktogramů k jiným kategoriím, což není ve slovníku vždy přesně řečeno.

I přes obtíže, zůstává klíčovým pramenem pro výběr piktogramů právě slovník HFXZ.

Historický vývoj čínského znakového písma

Čínská mytologie hovoří o myšlence na vytvoření písma v souvislosti s dávnými mýtickými vládci starověku: Fúxī 伏羲, který údajně vytvořil bāguà 八卦 osm trigramů, které se staly základem věštecké příručky Yijīng 易经 *Knihy proměn*. Dalším mýtickým vládcem spojovaným s vytvořením čínského písma je Shén Nóng 神农 Božský rolník, který prý používal provázkového písma. Za tvůrce čínského znakového písma jako takového je považován teprve Cang Jie 仓颉- dvorní historik Háung Dì 黄帝 Žlutého císaře.

Nejstarší dochované písemné památky pocházejí však až z období 14. – 11. stol. př. n. l., které je tradičně označováno dle materiálu, na nějž byly psány – jiǎ gǔ wén 甲骨文 Nápisy na želvích krunýřích a hovězích lopatkách. Současně s nimi již vznikaly i první jīn wén 金文 nápisy na bronzových nádobách. K rozšíření obou druhů písem docházelo především v období vlády Xī Zhōu 西周 Západních Zhou a za období Chūn Qiū 春秋 Jara a podzimu.

Písmo bronzových nádob se už kvalitativně neliší od dàzhuàn 大篆 většího písma (psáno na hedvábí a bambusových destičkách), k jehož rozšíření docházelo zejména za období Zhàn guó 战国 Válčících států. Xiǎozhuàn 小篆 menší písmo je pak již pouze kvantitativním omezením většího písma.

Významným předělem ve vývoji grafiky čínského písma představuje přechod na lìshū 隶属úřednické písmo.¹

Dalším významným zásahem do čínského písma je přechod na xíngshū 行草kurzívní písmo a cǎoshū 草书 trávové písmo, což proběhlo ještě za vlády dynastie Han.

Nastolený proces demotivace čínských znaků se nepodařilo zvrátit ani přechodem na kāishū 楷书 normativní písmo² za Tangů, přičemž tento proces pokračuje do současnosti.

Po celou dobu vývoje čínského znakového písma lze pozorovat opakované snahy o jeho zjednodušení. K jeho poslednímu zjednodušení došlo v 50. letech 20. stol., čemuž předcházely pokusy o vytvoření nového čínského písma

¹ Původci této reformy nebyli obeznámeni s principy čínské gramatologie etymologie čínského písma, četným komolením porušili systém, když mnohé znaky nahradili nemotivovanými značkami.

² Zvané též vzorové písmo.

fonemografického typu. Některé nově vzniklé abecedy dokonce byly úředně schváleny a fungovaly paralelně s tradičním čínských znakovým písmem, nikdy jej však nenahradily. Založením Čínské lidové republiky přistoupila čínská vláda v roce 1949 k reformě čínského písma. Roku 1956 byl vydán první seznam zjednodušených čínských znaků, zároveň docházelo k dalšímu zjednodušování až do roku 1959. Doposud uznávané varianty jednoho a téhož znaku byly zrušeny, počet tahů jednotlivých znaků byl zredukován, a to zejména na základě simplifikace nejčastěji používaných fonetik a determinantů. V procesu zjednodušování bylo mnohdy přihlédnuto k nestandardním variantám, které byly mezi obyvatelstvem běžně rozšířeny, což vedlo k rychlejšímu osvojení reformovaného písma. Zjednodušení však s sebou přineslo i negativní důsledky: zastření etymologie a zvýšení homografie. V roce 1964 byl vydán celkový seznam více než dvou tisíc zjednodušených znaků, který představuje téměř jednu třetinu nejčastěji používaných čínských znaků (SLAMNĚNÍKOVÁ 2008).

Typologická charakteristika

Z hlediska typologie jazyků patří čínské znakové písmo k ideografickému typu písma: jeho grafémy označují významové jednotky příslušného jazyka. V rámci této skupiny bývá nejstarší dochovaná podoba čínského znakového písma řazena k logografickému typu písma. Grafémy tohoto typu písma označují celá slova daného jazyka. Již ve staré čínštině však existovalo nepatrné množství grafémů, které neoznačovaly celá slova, ale pouze významové části složených slov.

Vývojové tendence vedly k tomu, že se počet grafémů označujících morfémy stále zvyšoval a v současné čínštině tvoří dvouslabičná kompozita většinu slovní zásoby. Z původně převážně logografického písma se tak postupně vyvinulo písmo logo-morfemografické, jehož grafémy označují buď celá slova nebo morfémy.

Zrod čínské gramatologie

Období vlády dynastie Hàn 漢 (206 př. n. l. – 220 n. l.) je tradičně vykládáno jako jedno z nejvýznamnějších období čínské historie. V tomto období byly položeny základy čínské tradiční vědy, filozofie, literatury, historiografie a dalších vědních oborů, čímž byl vytvořen významný zdroj pro další rozvoj čínské a světové kultury. Ačkoliv již v době předhanské nacházíme zárodky pozdějších jazykovědných bádání, první doložené lingvistické monografie a jejich autoři pocházejí až z období dynastie Han.

Za hlavní důvod tohoto rozvoje čínské lingvistiky lze považovat významné posuny a změny v písmu té doby. (Uher 2007: 1)

Za Hanů dosáhla lingvistika pozoruhodných výsledků, a to především *xùngǔxué* 训诂学 historická lexikografie a *wénzìxué* 文字学 gramatologie.¹ V předchozím období vznikala a formovala se historická lexikografie, která za Hanů dosáhla významného vývoje. Zásadním dílem pro čínskou gramatologii, pocházejícím právě z tohoto období, je *Shuō Wén Jiě Zì* 说文解字, *Výklad základních a rozbor struktury odvozených znaků*, dále jen *Výklad*. *Výklad* se stal základem tradiční čínské gramatologie, na nějž v mnohém navazuje i moderní čínská lingvistika. Zásadní je terminologie *Výkladu* a definice a exemplifikace pojmu *liùshū* 六书 šest kategorií čínského znakového písma.

Autorem *Výkladu* je hanský lingvista, zvaný též „otce“ tradiční čínské gramatologie Xǔ Shèn 许慎 (?54-?125). Xu Shen byl původem z dnešního Henanu, studoval v tehdejší hlavní město Luoyangu. Zastával úřady v hlavním městě i mimo něj, měl tak přístup do císařských knihoven. Mezi jeho úkoly dále patřila výuka mladých dvořanů, proto je třeba jeho *Výklad* chápat jako učebnici čínského písma. Celý *Výklad* čítá dohromady 15 svazků, celkem je v něm analyzováno 9353 znaků a 1163 jejich variantních podob. *Výklad* se tak stal první gramatologickou studií v dějinách čínské lingvistiky (Uher 2009).

¹ Vzniklo několik významných děl, z nichž některá se dochovala do současnosti. Jsou to především *Er Ya* 爾雅 (*Pravý vzor*), první dochovaný tezaurus, první výkladový slovník v dějinách čínské lingvistiky, *Fang Yan* 方言 (*Místní slova*), základní dílo čínské dialektologie, a *Shi Ming* 釋名 (*Výklad jmen*), první příručka o původu čínských slov. (Uher 2007: 2)

Šest kategorií znaků

Rozdělení znaků do šesti kategorií je dílem hanského učence, „otce“ gramatologie, autora *Výkladu* Xu Shena.

Rozdělení do šesti kategorií je založeno na původu – etymologii znaků. Kategorie znaků jsou následující: **xiàngxíng** 象形 (piktogramy), **zhǐshǐ** 指使 (symboly), **huìyì** 会意 (ideogramy), **xíngshēng** 形声 (fonogramy), **jiǎjiè** 假借 (výpůjčky), **zhuǎnzhù** 转注 (varianty) (Uher 2008: 98).

Pořadí uvedených šesti kategorií znaků doznalo od svého prvního uspořádání určitých změn, zde jej uvádíme v pořadí, v němž se užívá dnes (Slaměnková 2008: 16).

Xiàngxíng 象形 (piktogramy) Znak označovaný jako piktogramy (popř. znaky obrázkové – viz Švarný 2001: 23) jsou např. znaky: **rén** 人 člověk, zpodobňující nakročenou lidskou postavu, dnes již velmi schematické zobrazení; **yuè** 月 Měsíc, zobrazující srpek Měsíce; **mù** 目 oko, otočeno o 90°; **tián** 田 pole rozdělené mezemi; **jǐng** 井 studna, při pohledu shora; **rì** 日 Slunce, původně kruh reprezentující sluneční kotouč.

Zhǐshǐ 指使 (symboly) jsou znaky schematicky znázorňující určité abstraktum nebo část konkrétní¹. Symboly vznikají připojením rozlišovacího tahu k piktogramu nebo vyjádřením významu slova pomocí symbolických tahů (Slaměnková 2008: 16). Symboly (zvané též jako znaky symbolické, ukazující či jednoduché ideogramy) jsou například znaky **yī** 一 jeden, **èr** 二 dva, **sān** 三 tři, u nichž počet tahů představuje číslo, které chceme zaznamenat; **shàng** 上 nahoře; **xià** 下 dole, u kterých vodorovný tah znázorňuje horizont, zbytek znaku ukazuje na to, co je nad horizontem; **zhōng** 中 střed, v němž centrální tah prochází středem zbývajících částí znaku; **běn** 本 kořen stromu složený z determinativu **mù** 木 strom, v jehož dolní části je vodorovným tahem vyznačeno, kterou část stromu označujeme.

Huìyì 会意 (ideogramy) jsou znaky, které skládají významy dvou nebo více existujících piktogramů nebo symbolů. Ideogramy jsou například znaky **jiā** 家 domov, složený z determinativů **shǐ** 豕 prase a **mián** 宀 střecha; **cóng** 从 následovat, složený ze dvou lidských postav, přičemž jedna následuje druhou; **míng** 明 jasný, složený

¹ Ve smyslu našich dopravních značek.

z determinativů **rì** 日 Slunce a **yuè** 月 Měsíc; **nán** 男 muž, složený z determinativů **tiān** 田 pole a **lì** 力 socha (celodřevěný zemědělský nástroj podobný rýči); **gōng** 公 veřejný, složený z determinativů **bā** 八 a **sī** 厶 soukromý; **ān** 安 klidný, složený z determinativů **mián** 宀 střecha a **nǚ** 女 žena.

Xíngshēng 形声 (fonogramy) kombinují složku významovou a složku fonetickou, tj. vznikají kombinací **xíngpáng** 形旁 determinativu a **shēnpáng** 声旁 fonetika. Jinými slovy, determinativ se vztahuje k významu celého znaku, fonetikum k jeho výslovnosti. Jak determinativ, tak fonetikum jsou původně samostanými znaky. Kombinace determinativu a fonetika se staly nejproduktivnějším způsobem tvoření nových znaků, neboť v důsledku značné homografie čínského písma docházelo k případům, v nichž při četbě daného znaku v daném kontextu nebyl jasný jeho význam. V takových případech došlo k přidání determinantu nebo fonetika ke stávající podobě znaku, přičemž mnohdy docházelo k výpůjčkám znaků. Mezi fonogramy patří například znaky: **yōng** 拥 objímat s determinativem **shǒu** 手 ruka a fonetikem **yòng** 用; **tíng** 停 zastavovat s determinativem **rén** 人 člověk a fonetikem **tíng** 亭; **rén** 仁 humanita s determinativem **èr** 二 dva a fonetikem **rén** 人; **mā** 妈 maminka s determinativem **nǚ** 女 žena a fonetikem **mǎ** 马; **zhǎng** 掌 dlaň s determinativem **shǒu** 手 ruka a fonetikem **shàng** 尚; **cí** 词 slovo s determinativem **yán** 言 slovo a fonetikem **sī** 司.

Jiǎjiè 假借 (výpůjčky) jsou znaky vzniklé tzv. vypůjčením: znaky, které původně neměly grafickou podobu (nebo měly příliš složitou grafickou podobu) se na základě stejného nebo podobného čtení začaly psát pomocí již existujícího piktogramu, symbolu, ideogramu nebo fonogramu – tzn. k jejich zápisu se použil vypůjčený znak. Původní význam znaku se tak odsunul na periferii nebo se k původní psané podobě přidal nový významový či fonetický prvek. Jinými slovy řečeno, výpůjčky představují nové použití znaků, jež původně byly piktogramy, symboly, ideogramy nebo fonogramy.

Mezi znaky označované jako výpůjčky patří například: **bā** 八 osm, původně symbol s významem rozdělit, dnes zapisován znakem **fēn** 分; **jiǔ** 九 devět, původně piktogram loket, dnes zapisován znakem **zhǒu** 肘; **xī** 西 západ, původně piktogram s významem hnízdo, dnes psán znakem **qī** 栖; **nán** 南 jih, původně piktogram

označující hudební nástroj; **běi** 北 sever, původně ideogram záda, dvě postavy, které jsou k sobě obráceny zády, dnes zapisováno znakem **bèi** 背.

Zhuǎnzhù 转注 (varianty), zvané též znaky transfigurované či znaky sdružené, jsou podobně jako výpůjčky znaky, které byly původně piktogramy, symboly, ideogramy nebo fonogramy. Xu Shenova definice zní: „*Varianta vzniká proměnou grafiky části znaku svého synonyma, přičemž si ale ponechává tyž radikál, díky němuž se pak oba znaky dělí o stejný význam*“. (Slaměnková 2008: 18)

Piktogram

Piktogramy tvoří významnou část nejčastěji používaných znaků a jejich obrázková forma může být ještě i dnes rozpoznatelná, mnohdy však jen se znalostí jeho předchozích grafických podob.

Piktogram jsou znaky zobrazující tvary – mají svůj původ v obrázcích, což znamená, že jsou založeny na principu schematického vyobrazení daného konkréta. Jinými slovy, linie piktogramu odpovídají tvaru předmětu. Od obrázků se odlišují tím, že označují konkrétní slovo, čímž jsou spojeny s určitým významem a určitou výslovností (Slaměniková 2008: 16).

V průběhu grafické formalizace čínského písma však docházelo k narůstání míry konvenčnosti, což se v důsledku projevilo na vztahu piktogramu a zobrazovaného předmětu. Vztah mezi nimi je dnes víceméně otázkou konvence. Piktogram zpodobňuje určitý předmět obrazem, jehož linie odpovídají tvaru tohoto předmětu.

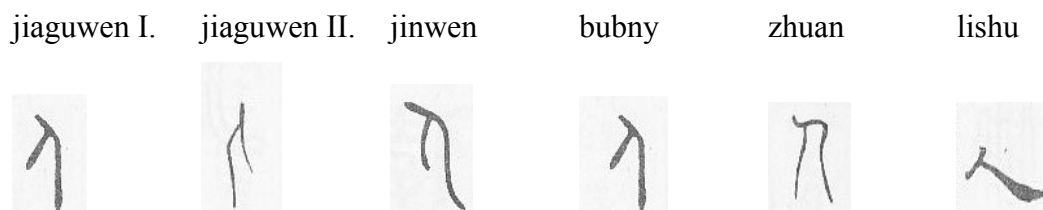
ANALÝZA

1 První kapitola - člověk

1.1 Lidské tělo

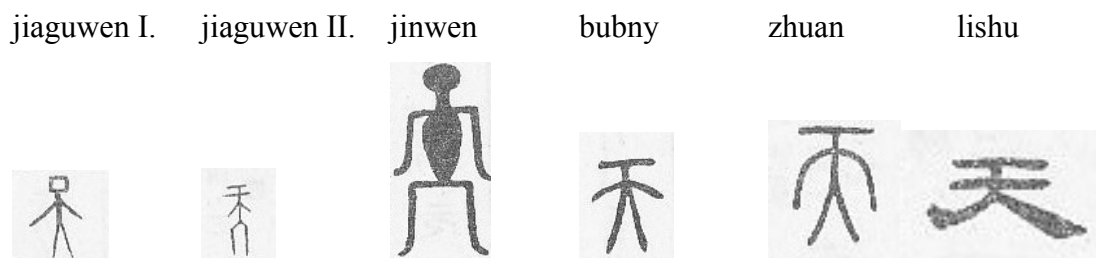
人 osoba

Původně zobrazuje člověka nakloněného dopředu. Na obrázku z nálezů na kostech vidíme postavu člověka a jeho horní a dolní končetinu. Později obrázek nakročené lidské postavy z pohledu z profilu.



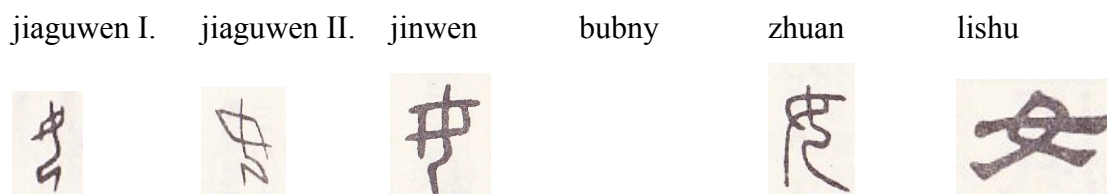
天 nebesa

V nálezích na kostech a na bronzích zobrazuje postavu člověka s velkou hlavou z čelního pohledu. Podle pozdějších výkladů se jedná o symbol, jehož horní vodorovný tah zobrazuje Nebesa nad velkým člověkem.



女 žena

Zobrazuje klečící ženu se sepjatými rukama v klíně.



胃 žaludek

Nahoře žaludek, v dolní části maso.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



心 srdce

V nápisech na bronzích obrázek srdce se síní a dvěma komorami.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



要 pas

V menším písmu uprostřed obrázek lidského těla, mezi rukama po obou stranách je pas. Dnes psáno 腰.

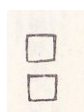
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



脊 páteř, hřbet



Znázornění na sebe napojených obratlů. Svislý tah v grafice menšího písma s největší pravděpodobností schematicky znázorňuje spojení jednotlivých obratlů. Další z řady znaků, jejichž grafická podoba nedoznala v průběhu vývoje téměř žádných změn.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu








骨 kost

Obrázek dvou kostí do sebe zaklesnutých.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					

交 křížit (se)



Lidská postava se zkříženýma nohama. Dnes výpůjčka pro spojit se, spojovat se.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					

1.2 Tvář

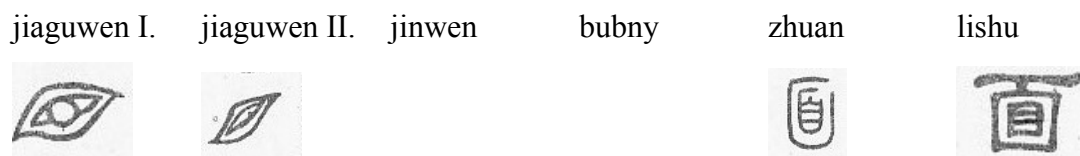
囟 lebka

Obrázek lebky při pohledu shora, křížení čar představuje kraniální srůst, svislý tah v horní části patrně nos.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					

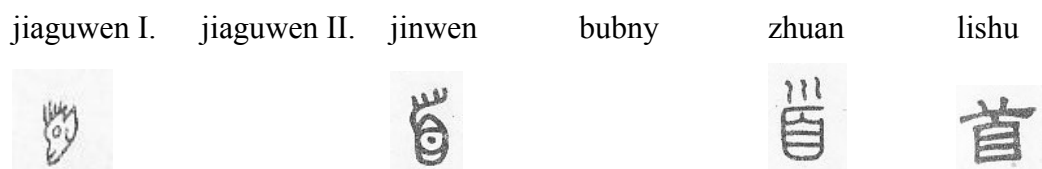
面 obličej

Obrys tváře, uprostřed oči, dohromady zobrazuje část obličeje, tedy toho, v čem se nachází oko.



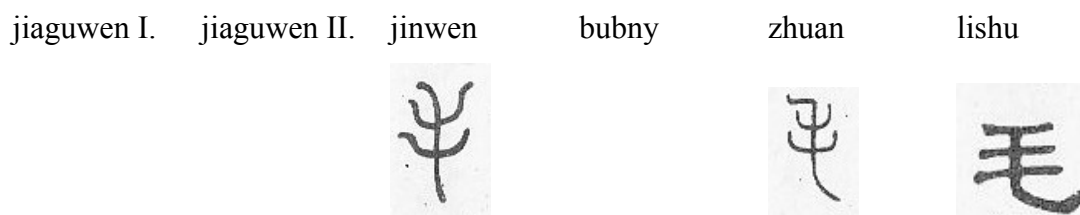
首 hlava

V nápisech na bronzích v horní části vlasy, v dolní části oko, ústa. Postupná formalizace a schematizace znaku. V nápisech na bronzích ještě patrné vlasy, oko i ústa, v menším písmu je hlava s vlasy a oko již schematizována.



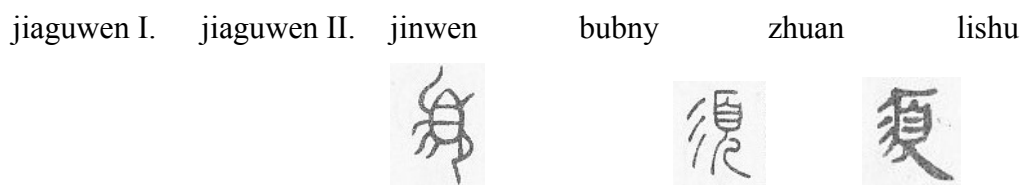
毛 chlup

V nápisech na bronzích obrázek vlasu nebo chlupu.



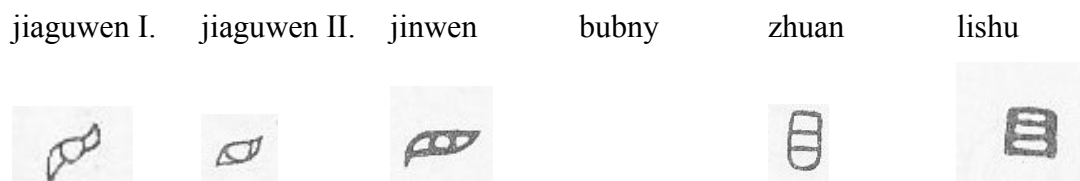
須 licousy

Z tváře vyrůstající vousy.



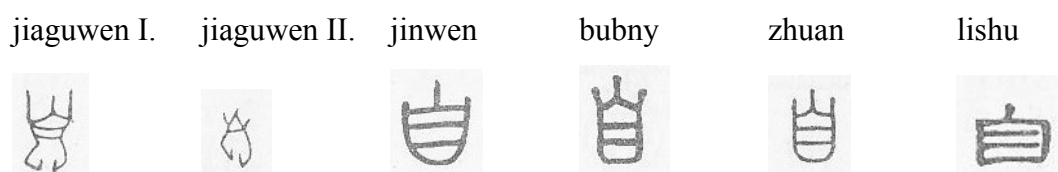
目 oko

Obrázek oka z čelního pohledu, uprostřed duhovka v bělmu. V průběhu vývoje grafiky dochází k otočení znaku o 90°, a to směrem doprava.



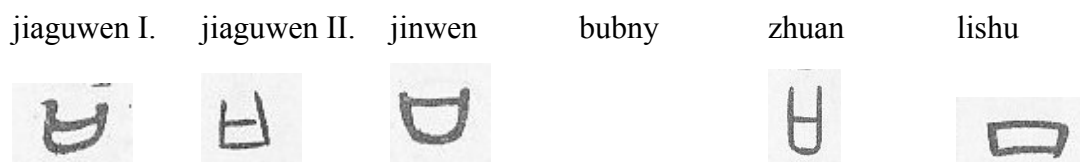
自 nos

Obrázek nosu. V horní části zobrazení kořene nosu, v dolní část naznačuje nosní dírky. Vývojové tendence grafiky znaku vedly ke schematizaci.



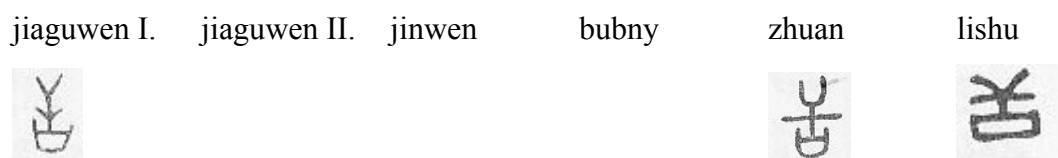
口 ústa

Zobrazuje otevřená lidská ústa.



舌 jazyk

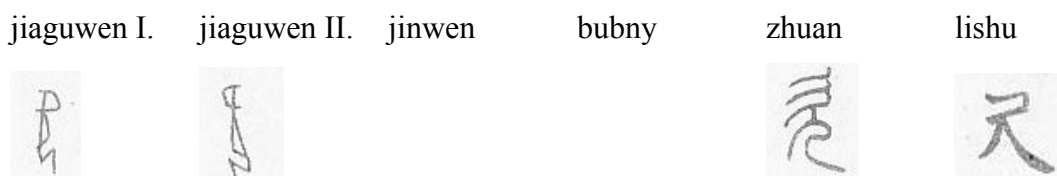
Obrázek vypláznutého jazyka z úst (v dolní části znaku).



欠 zivat

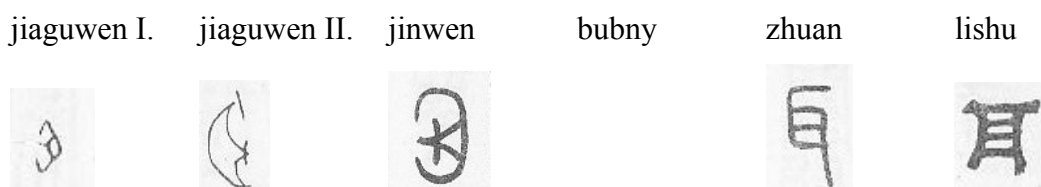
V nápisech na kostech postava zívajícího člověka s široce otevřenými ústy z profilu.

V menším písmu tři vodorovné tahy symbolizují vydechovaný vzduch. Dnes výpůjčka s významem: dlužit.



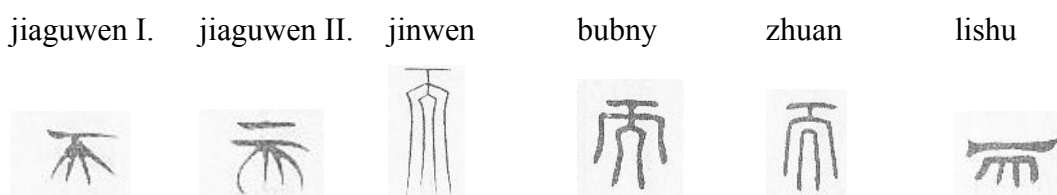
耳 ucho

Obrázek pravého nebo levého ucha.



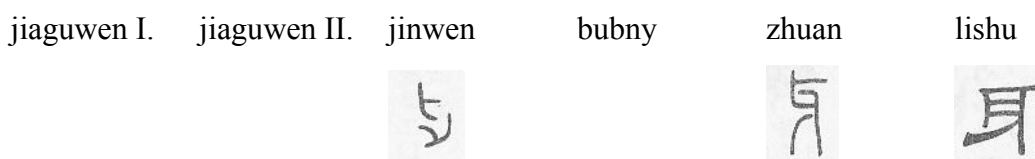
而 vous

Obrázek vousů a kníru visících z brady dolů.



牙 zub

V nápisech na bronzích obrázek dvou zubních stoliček proti sobě postavených.



齒 zub

Obrázek zubu. Ve srovnání se znakem 牙 (zub), jenž je vyobrazením stoličky, jedná se zde o zobrazení přední řady řezáků.

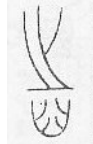
jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



1.3 Horní a dolní končetiny

1.3.1 Ruce

手 ruka

Ruka s pěti prsty. Většinou se jedná o levou ruku, která byla malována pravou rukou.

jiaguwen I.

jiaguwen II.

jinwen

bubny

zhuan

lishu



爪 spár

Ruka něco uchopivší.

jiaguwen I.

jiaguwen II.

jinwen

bubny

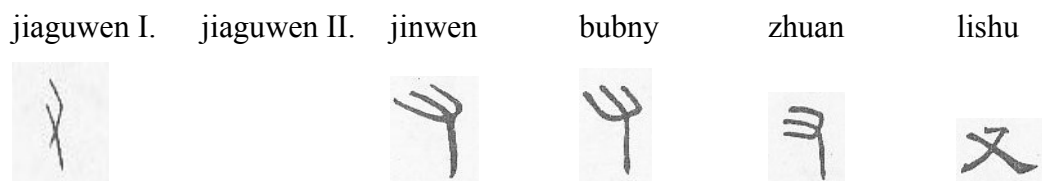
zhuan

lishu



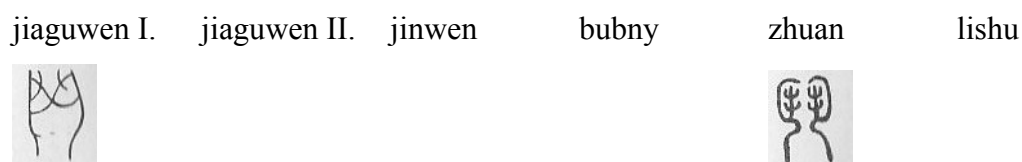
又 pravá ruka

V nejstarších nápisech obrázek pravé ruky s prsty, později znak použit jako výpůjčka ve významu znovu, opět.



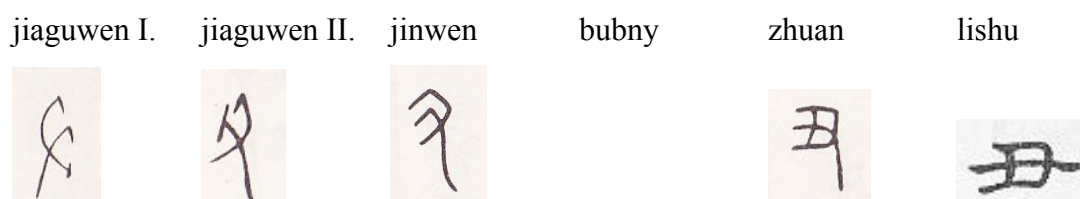
鬥 boj

Vyobrazení boje, v němž se dvě postavy drží rukama za vlasy. Nejednodušená varianta znaku 斗 (boj) původně obrázek předmětu ve tvaru naběračky.



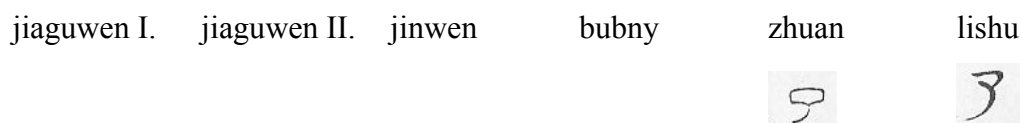
丑 ruka

Ruka. Výpůjčka pro 2. pozemskou větev. Na rozdíl od znaku 手, jenž zobrazuje ruku s pěti prsty, zobrazuje tento znak dráp, pařát.



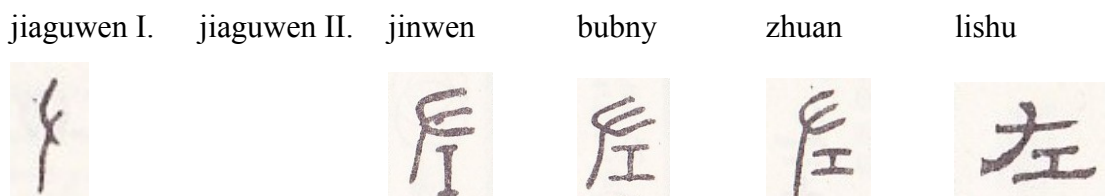
了 křeč v paži

Paže pokroucená křečí.



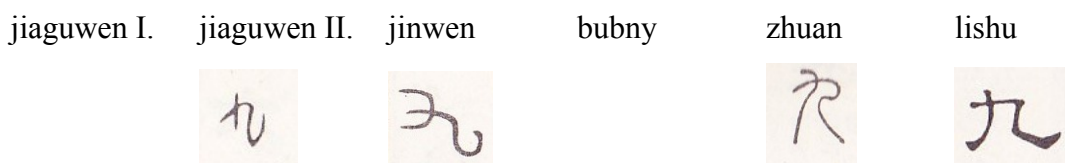
左 levá ruka

Obrázek levé ruky. V horní části dlaň a schématické znázornění prstů (3 místo 5) a paže. V nápisech na bronzích k ruce přidán nástroj.



九 předloktí

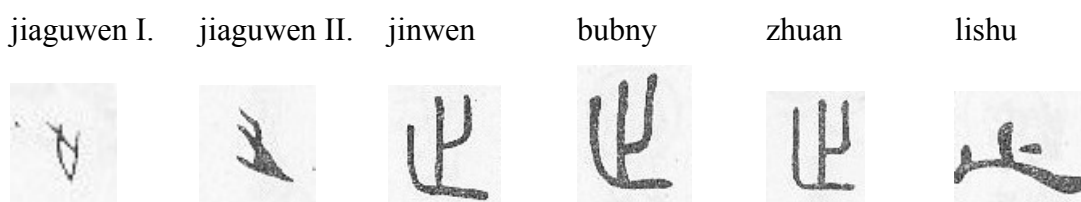
Předloktí. V nápisech na bronzích čitelná ruka s předloktím.



1.3.2 Nohy

止 chodidlo

V nápisech na kostech obrázek pravého otisku stopy, tj. lidského chodidla. V nápisech na kostech v levé části palec, případně prsty, ve spodní části pata.



1.4 Lidský život

包 placenta

V menším písmu obrázek embrya v placentě, odtud odvozený význam balit.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



巳 zárodek

V nápisech na kostech zobrazuje zárodek, plod. Dnes se znaku užívá ve významu 6. z 12 pozemských větví.

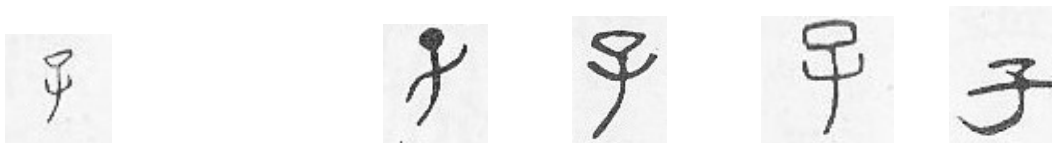
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



子 dítě

V nápisech na kostech obrázek hlavy, paží a trupu novorozeného dítěte, jehož nohy jsou zavinity povijanem.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



兒 novorozeně

Zobrazení novorozeněte bez kraniálních srůstů.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



夫 dospělý muž

Obrázek dospělého muže s jehlicí ve vlasech (známka dospělosti). V dávných dobách nosili chlapci dlouhé vlasy, dospělí muži pak vlasy sepnuté za pomoci jehlice do vlasů. V nápisech na kostech nebyl rozdíl mezi dnešními znaky 夫 a 大. Později byl ke znaku 大 přidán vodorovný tah, aby bylo možné oba znaky odlišit.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



夏 Han

Pravděpodobně se jedná o zobrazení postavy celého člověka: v horní části hlava, uprostřed ruce a trup, v dolní části nohy.

jiaguwen I.

jiaguwen II.

jinwen



bubny

zhuan



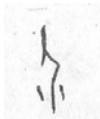
lishu



介 člověk v brnění

Uprostřed člověk, na obou stranách sešité kusy oděvu – brnění.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen

bubny

zhuan



lishu



久 ležící člověk

Ležící člověk léčený akupunkturou.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



长 dlouhé vlasy

Obrázek hrbatého starého člověka opírající se o hůl. Dlouhé vlasy má rozfoukané větrem.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



老 stařec

Obrázek shrbeného starce opírajícího se o hůl.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



尸 ležící postava

V nápisích na kostech a na bronzích ležící postava z profilu s pokrčenýma nohama.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



2 Druhá kapitola - příroda

2.1 Matka příroda

日 slunce

V nápisech na kostech obrázek slunce. Centrální bod představuje patrně vránu – symbol slunce.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny



zhuan



lishu



月 měsíc

Obrázek půlměsíce.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



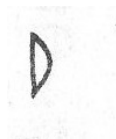
夕 půlměsíc

Půlměsíc. Ve srovnání s měsícem 月 je znak v nápisech na bronzích otočen, v menším písmu je ochuzen o jeden svislý tah, což se výsledně projeví i v úřednickém písmu.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



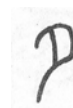
jinwen



bubny



zhuan



lishu



𠄎 vír

Otáčení vody ve vodním víru mezi dvěma břehy.

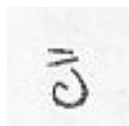
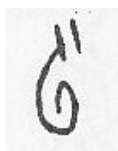
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



云 mraky

Zobrazení oblaků. Horní dva vodorovné tahy naznačují oblohu.

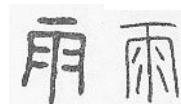
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



雨 déšť

Vodorovný tah znamená nebe, svislé tahy zobrazují dešťové kapky.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



电/電 blesk

V nápisech na kostech obrázek blesku, v nápisech na bronzích přidán déšť. V zhuanech měl znak podobu složeniny z blesku a deště, dnes opět zjednodušen na blesk odebráním deště.

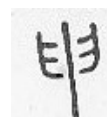
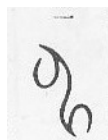
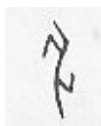
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



申 9. pozemská větev

Obrázek blesku na obloze.

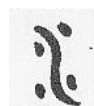
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



水 řeka

Zobrazení říčního proudu. Zobrazené ostrůvky se nacházejí na vnějších stranách znaku, kdežto u znaku 川 (řeka) se nacházejí uvnitř znaku.

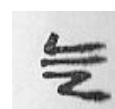
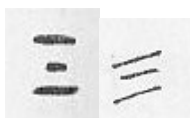
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



气 vzduch

Obrázek vlnícího se vzduchu.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



川 řeka

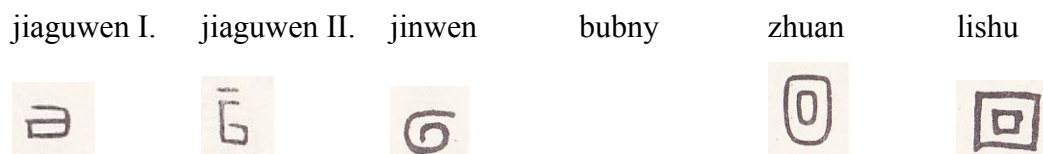
Obrázek říčního proudu: ostrůvky a písčiny se nacházejí uvnitř znaku, narozdíl od piktogramu 水, kde se ostrůvky nacházejí na vnějších stranách znaku.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



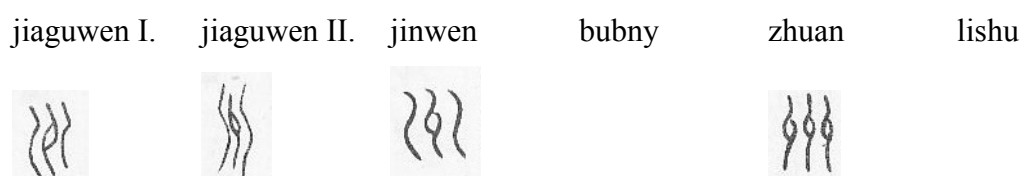
回 točit se

Zobrazuje vodní vír – točící se vodu – odtud pravděpodobně odvozen význam točit se, vracet se.



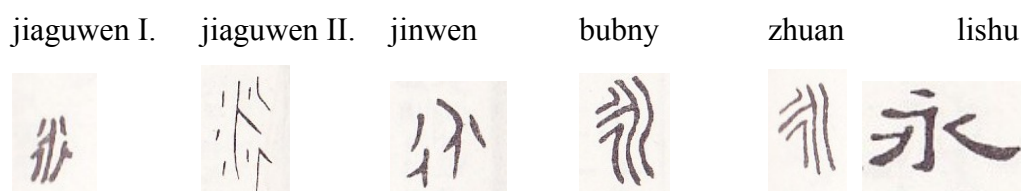
州 ostrov

Obrázek písčiny ve vodní proudu, viz znak 川 a 水.



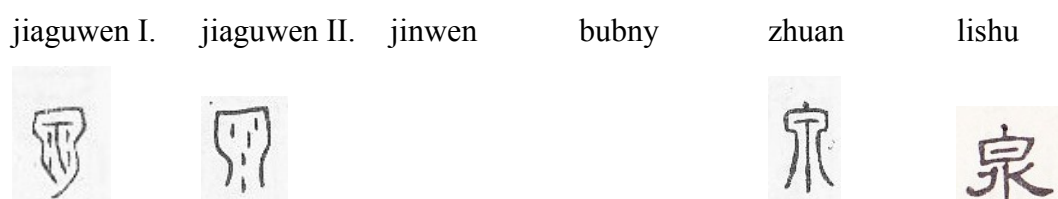
永 řeka

Dle některých výkladů se jedná o soutok řek, dle jiných se jedná o zobrazení plavce ve vodě.



泉 proud vody

V nápisech na kostech zobrazuje proud vody vytékající z jeskyně. Postupný proces formalizace vede ke schematizaci, v úřednickém písmu až k nečitelnosti obrázkového významu znaku.



山 hora

Vrcholky hor.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



丘 kopec

Symbolické znázornění dvou pahorků nad horizontem, jenž je symbolizován vodorovným tahem.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



厶 skalní převis

Schematicky naznačený skalní převis.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



2.2 Flora

木 strom

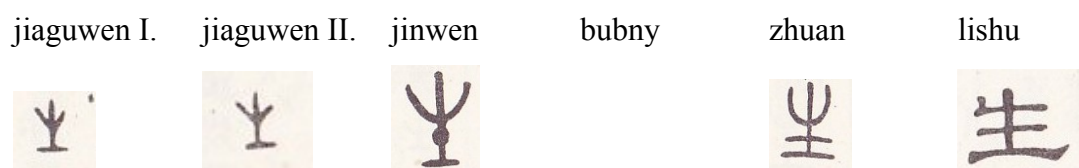
Obrázek stromu: v horní část kmen s větvemi, v dolní část kořeny.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



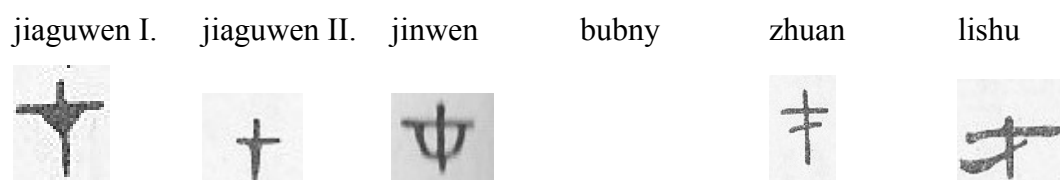
生 rodit

Dolní tah představuje půdu, horní tahy novou mladou rostlinku vyrůstající ze země.



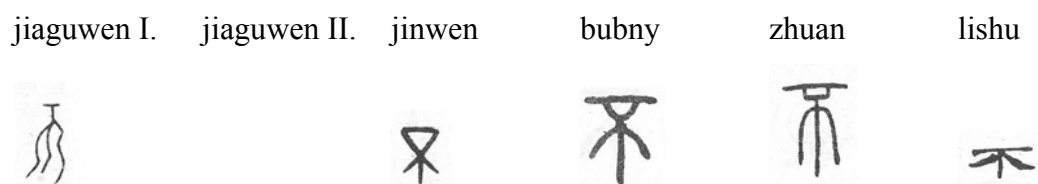
才 rostlina

Mladá rašící rostlinka. Naklíčené semínko prorážející hlínu. Znázornění semínka pod zemí v dolní části znaku, stonek rostliny v horní části znaku. V nápisech na bronzích zůstává grafika v podstatě nezměněna, v menším a úřednickém písmu již spatřujeme formalizaci znaku.



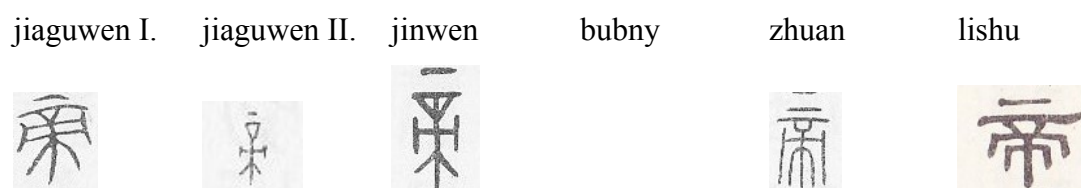
丕 květní kalich

V nápisech na bronzích rozpoznáváme v dolní části znaku stonek a v horní části květní kalich. Obrázek květního kalichu je patrný i v nápisech na kamenných bubnech. V nápisech psaných menším písmem již spatřujeme formalizovanou podobu znaku, z něhož je květní kalich patrný jen se znalostí předchozích podob piktogramu.



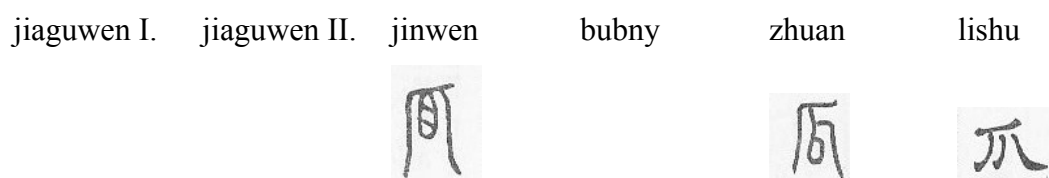
帝 císař

Květní lůžko. V dolní části znaku stonek s listy, v horní části znaku květní lůžko.



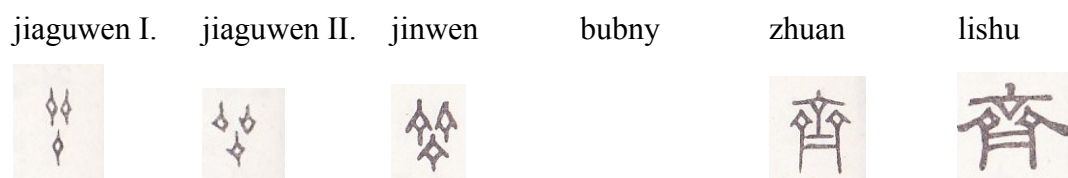
瓜 tykev

Mezi dvěma větvemi visící tykev.



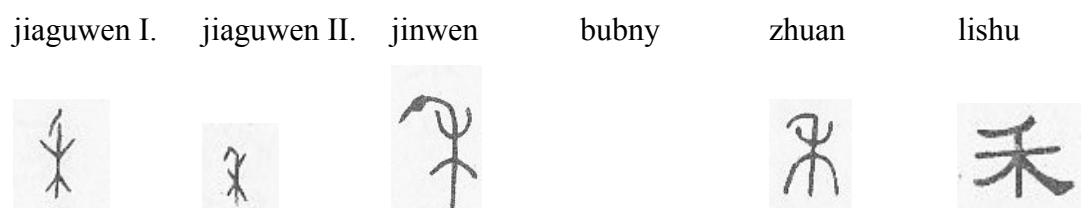
齊 pořádek

Pšenice v klasech. V grafické podobě znaku psaného menším písmem přidány dva vodorovné tahy v dolní části znaku, jejichž význam je nejasný.



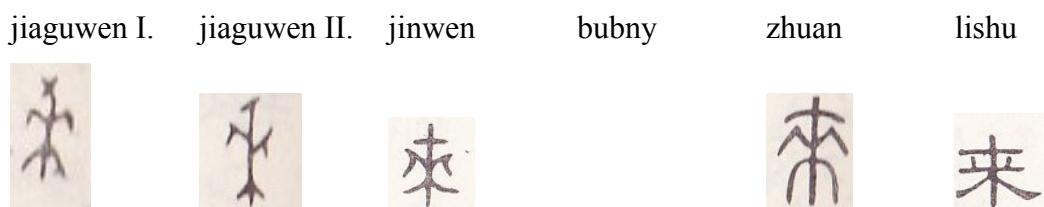
禾 klas

V horní části obrázek klasu, následuje stonek a listy.



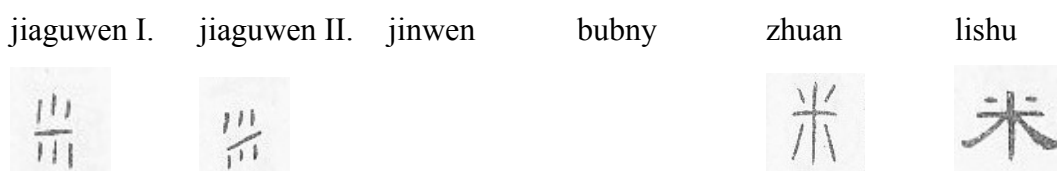
來 pšenice

Klasy pšenice na stéble. Ve střední části znaku stonek, po stranách klasy. Postupná formalizace grafické podoby znaku. Stonek i klasy - se znalostí předchozích podob znaku - patrné dodnes.



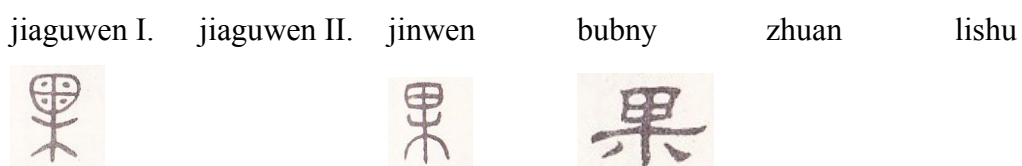
米 rýže

Obrázek několika zrněk rýže.



果 plod

Plod v koruně stromu. V horní části znaku zobrazen samotný plod, v dolní části znaku strom.



甲 osemení

Semínko, z jehož povrchu raší zárodek rostlinky. V menším písmu rozdělení svislého tahu na dva, v úřednickém písmu znovu splynutí v jeden prodloužený tah.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



竹 bambus

Obrázek dvou lístků vyrůstajících na bambusovém stonku.

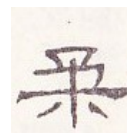
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



朵 větvička

Obrázek visících okvětních lístků.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



黍 proso

Proso. V nápisech na bronzích přidána voda.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



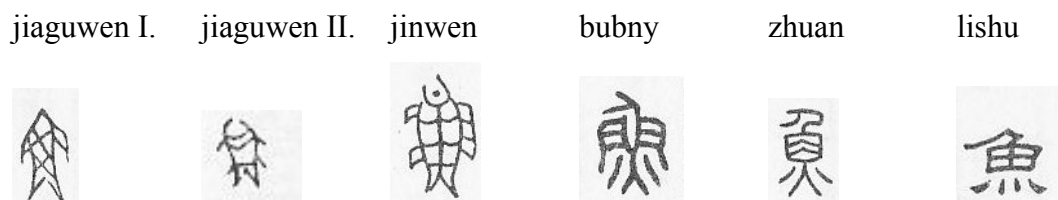
2.3 Fauna

2.3.1 Vodní zvířata, plazi a hmyz

魚 ryba

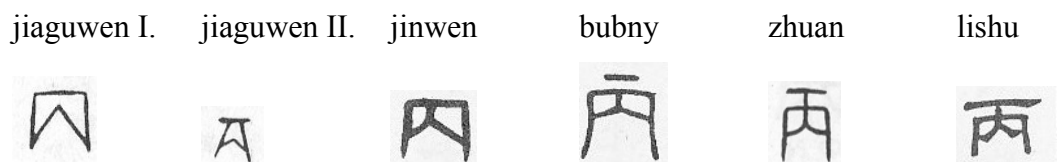
V nápisech na kostech obrázek ryby. V horní části hlava, v nápisech na bronzích hlava s okem, uprostřed tělo ryby zakončené ploutvemi, dole ocasní ploutev.

V nápisech na kamenných bubnech přes značnou formalizaci znaku ještě patrné ploutve a naznačená hlava, v menším písmu a v úřednickém písmu již ryba bez znalosti předchozí grafické podoby znaku, rozpoznatelná není.



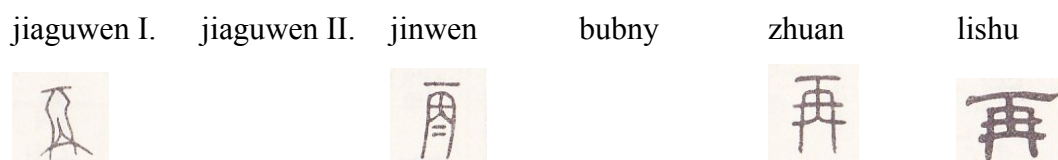
丙 ocasní ploutev

Ocasní ploutev, výpůjčka pro 3. Nebeskou větev.



再 opět, znovu

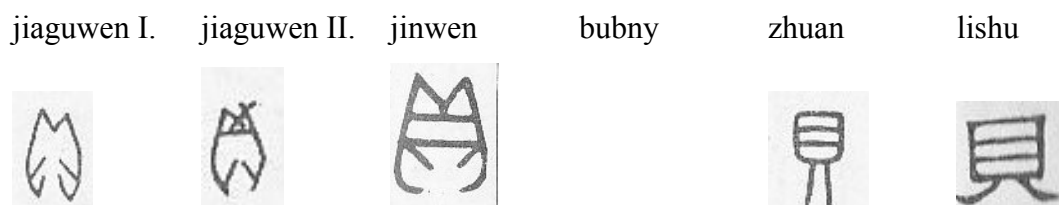
Obrázek ryby. V horní části naznačená hlava, v dolní části ocasní ploutev.



貝 škeble

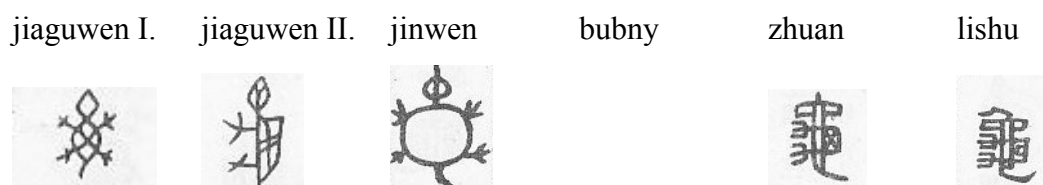
Obrázek otevřené mořské škeble. Postupná formalizace znaku vedla k „zavření“ škeble v menším písmu.

V dávných dobách sloužily škeble lidem k výrobě šperků a také jako platidlo.



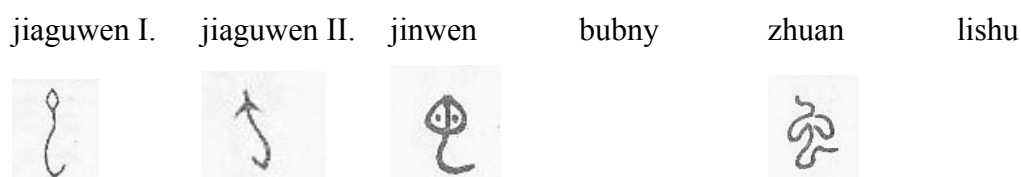
龜 želva

První ze znaků nápisů na kostech zobrazuje želvu z pohledu shora, druhý z boku. Zřetelná je hlava, čtyři končetiny, krunýř a ocas. Podoba znaku želva v nápisích na bronzích je téměř identická s prvním znakem nápisů na kostech, kdežto znak menšího písma se již obrací ke grafice druhého z nich. Stále je ale patrná hlava, již jen dvě končetiny, krunýř, tělo a ocas. V úřednickém a normativním písmu pak znak již nedoznal významnějších grafických změn, patrně v souvislosti s nižší frekvencí slova želva v čínských textech.



虫 had

Nejstarší podoba zápisu znaku je obrázek hada při pohledu shora. V nápisích na kostech i na bronzích je z obrázku patrná hlava hada v horní části a tělo v dolní části. Grafická podoba znaku se v průběhu vývoje znaku měnila, patrná je změna prohnutí těla hada.



它 had

Obrázek hada-kobry. Ze znaku je odvozen znak 也. V horní části je zřetelný mírně zahnutý ocas, v dolní části hlava.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



也 had

V nejstarších zápisech vyobrazení hada: v horní části znaku přechází v mírně zahnutý ocas. (Podle Shuowenu se jedná o obrázek vagíny.) Dnes znak 也 užíván ve významu: také.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



巴 velký had

V nejstarších zápisech obrázek hada. Grafika znaku se liší od znaku 也, kde se jedná o hada z čelního pohledu, zde je had zobrazen z profilu ve výhrůžné vztyčené poloze.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



龍 drak

Mytické zvíře s otevřenou tlamou a hadovitým tělem. V prvním znaku napsí na kostech vidíme ještě končetiny, které jsou ve druhém znaku napsí na kostech redukovány. V napsích na bronzích výjimečně sledujeme větší formalizaci znaku, než tomu bylo u jiných znaků. Hadovité tělo zůstává však patrné. K další formalizaci dochází v menším písmu.

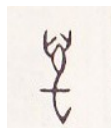
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



萬 štír

V napsích na kostech obrázek štíra. V horní části klepeta, následuje trup a konečně jedový trn v dolní části znaku.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



辰 mlž

Zobrazuje velkého mlže. Dle jiných výkladů se jedná o srp vyrobený z ulity mlže.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



2.3.2 Savci

豸 šelma

Obrázek divokého zvířete s dlouhým krkem. Význam znaku není přesně identifikovatelný, neboť znak není doložen dobovým kontextem. Z nápisů na kostech je čitelná rozevřená tlama, trup a dvě končetiny. V menším písmu zůstává grafika znaku zachována.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



熊 medvěd

V menším písmu přidány čtyři bodové tahy. Orientace znaku v nápisech na bronzích zůstala zachována, nejspíše z důvodu vertikálního protažení znaků (viz jelen).

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



鼠 krysa

Krysa - nahoře hlava s ušima a otevřenou tlamičkou, uprostřed tělíčko, dole nohy a ocas. Znak otočený o 90°. Potupná formalizace. V nápisech na bronzích již zůstává patrný jediný krysí atribut, a to ocas.

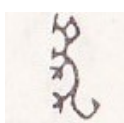
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



虎 tygr

Obrázek tygra s velkou otevřenou tlamou. Široce rozevřená tlama zakončená tesáky, poměrně dlouhý krk, tlapy s drápy, dlouhý ocas a pruhované tělo. Tytéž atributy jsou zdůrazněny u nápisů na bronzích. Dochází k postupné formalizaci a schematizaci znaku. V nápisích na kamenných bubnech je již tygr těžko rozpoznatelný: rozšklebená tlama je sice stále dobře patrná v horní části, trup je ale značně schematizován.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



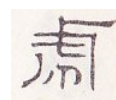
bubny



zhuan



lishu



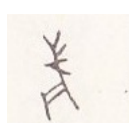
鹿 jelen

Obrázek jelena. V horní části patrná hlava s paroží, uprostřed trup s ocasem, v dolní části nohy. Postupná formalizace znaku. Již v nápisích na kamenných bubnech je obtížné jelena rozeznat. Pozoruhodné je, že narozdíl od jiných zvířecích piktogramů, nedošlo v tomto případě k otočení znaku o 90°. Nejspíše je to způsobeno vertikálním protažením znaků v nápisích na kostech, bronzích i kamenných bubnech. Vertikální protažení dává znaku paroží.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny



zhuan



lishu



馬 kůň

Obrázek koně. V nápisech na kostech v horní části znaku patrná koňská hlava, na ní je tlama, oko, ucho a hřívá. Níže trup, jenž je ve srovnání s vepřem a slonem štíhlejší, srovnatelný s tygrem. Patrné jsou rovněž končetiny, které jsou zakončeny kopyty. V dolní části znaku je patrný ocas. V průběhu vývoje znaku dochází k redukci atributů koně, a to z původních pěti (oči, hřívá, trup, kopyta, ocas) na konečný jeden atribut. V nápisech na bronzech jsou ponechány jen tři (oko, hřívá, ocas), v menším písmu zůstává zachován pouze jediný atribut, a to hřívá.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny



zhuan



lishu



兔 zajíc

V nápisech na kostech schematizovaná podoba těla zajíce. V horní části znaku: hlava s výraznými ušima. V dolní části znaku: trup, krátké nohy a ocásek. Zajíc stojí na zadních obrácen vlevo. Od nápisů na kamenných bubnech pozorujeme postupnou ztrátu piktografičnosti. Z nápisů psaných menším písmem již není podoba zajíce patrná.

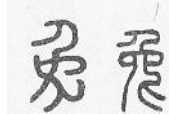
jiaguwen I.



jiaguwen II.



bubny



zhuan



lishu

象 slon

Obrázek slona, otočen o 90°. V nápisech na kostech v horní části hlava s dlouhým chobotem, uprostřed tělo s nohama, dole ocas. V nápisech na bronzích dochází k otočení obrázku o 90°. Podoba slona v menším písmu již značně schematizována.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



牛 buvol

V nápisech na kostech obrázek hlavy buvola z pohledu shora. V horní části je koruna rohů, grafické prvky v dolní části znaku představují uši. Střed znaku představuje osu buvolího těla.

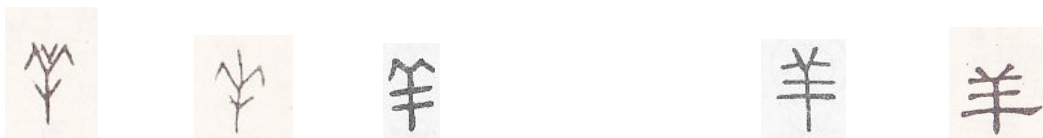
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



羊 ovce

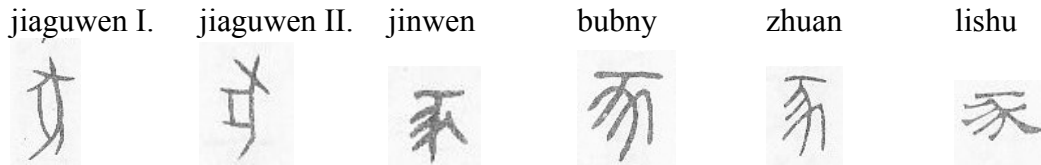
Obrázek ovčí hlavy. V horní části hlava s rohy a ušima, střed znaku znázorňuje tělo ovce.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



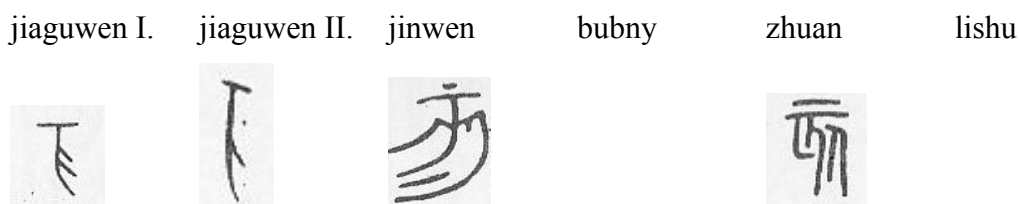
豕 vepř

Obrázek prasete, opět otočený o 90°. V horní části hlava, uprostřed tělo zakončené ocasem a končetinami. Postupná formalizace znaku.



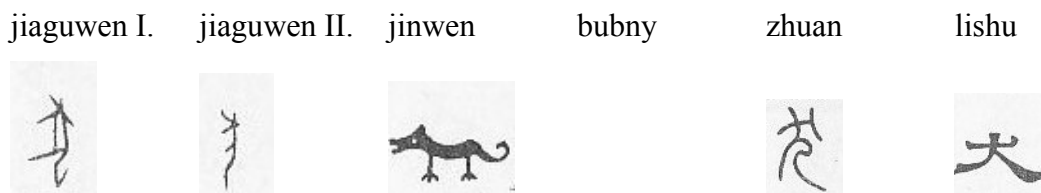
亥 vepř

Obrázek prasete otočený o 90°. Nahoře je zobrazen rypák, následuje tělo s ocáskem a dvě nohy, které jsou následně stažené do jedné. Původně byl znak 亥 a 豕 jedním znakem, později se rozdělily: 亥 označoval 12. pozemský kmen, 豕 vepře.



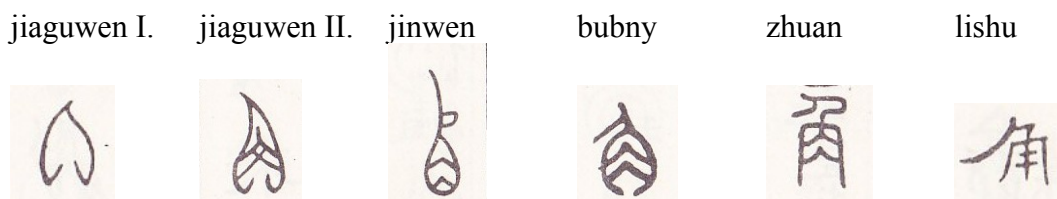
犬 pes

V nápisech na kostech obrázek psa, jež je v průběhu vývoje grafiky otočen o 90° směrem doleva.



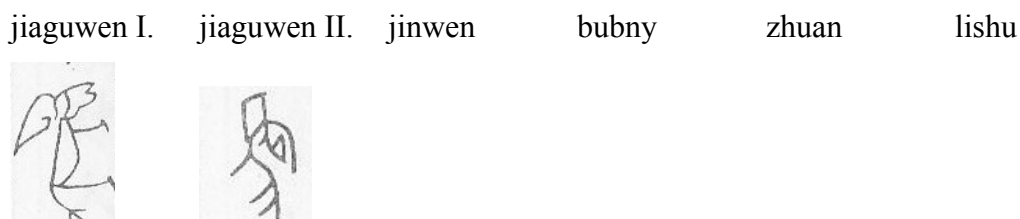
角 roh

Obrázek rohu: ve spodní části růžice, odtud se roh zužuje směrem nahoru (nápisy na kostech, bubnech a bronzech). Patrné žilkování. Postupný proces schematizace znaku.



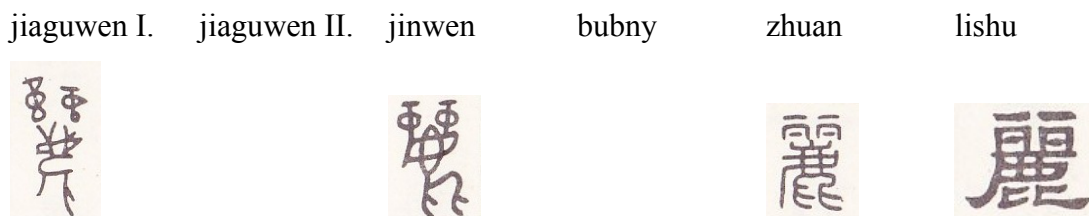
兕 samice nosorožce

Nosorožčí samice. Patrná je hlava s rohem, oko, trup, dvě končetiny a ocas. Znak prvního nápisu na kostech je otočen o 90° směrem doleva, kdežto v druhém je otočen směrem doprava.



麗 vytvořit pár

Zobrazeno jelení paroží. V horní části znaku jelení paroží, v dolní části znaku jelen. Grafická podoba znaku prošla formalizačním vývojem. Pro zjednodušenou podobu znaku byla využita horní část znaku – paroží.



2.3.3 Ptáci

鳥 pták

Obrázek ptáka. V horní části znaku rozpoznáváme zobák, který přechází v hlavu se zdůrazněným okem. Následuje trup, zakončený vlevo pařátem a vpravo ocasem. Ve stylu menšího písma jsou kontury hlavy, křídla, ocasu směřující vpravo a pařát vlevo ještě stále dobře patrné. Postupná formalizace znaku ve stylu úřednického a normativního písma je završena přeměnou dolní části znaku do podoby čtyř bodových tahů. Patrně se jedná o zkomoleninu hanských úředníků.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



鳥 pták

Obrázek ptáka s dlouhými ocasními péry.

jiaguwen I.

jiaguwen II.

jinwen



bubny

zhuan



lishu



隹 krátkoocasý pták

V nápisech na kostech v horní části jasně identifikovatelná ptačí hlava se zobáčkem, v dolní části pokračuje krkem, na levé straně hrudí, na pravé straně křídlem, zakončeno pařátkem.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny



zhuan



lishu

燕 vlaštovka

Vlaštovka, nahoře zobák, uprostřed tělo, po obou stranách křídla, dole ocas.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



羽 peří

Dlouhé ptačí peří.

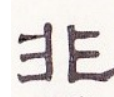
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



非 křídla

Zobrazuje třepetající se křídla.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



飞 / 飛 létat




Křídla na hřbetu ptáka se dvěma povytaženými pery.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu








巢 hnízdo

Obrázek ptačího hnízda v horní části, ve spodní části strom. Ve srovnání se znakem 西 (hnízdo, v němž se nachází pták) se jedná o obrázek hnízda na stromě.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					



西 hnízdo

Ptačího hnízdo, k němuž v menším písmu přibyl pták.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					

鳥 straka

Straka. V dolní levé části naznačen dlouhý ocas.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					

3 Třetí kapitola – lov a zemědělství

3.1 Lov

3.1.1 Lovecké potřeby

𠄎 vidle

Schematické zobrazení vidlí: v horní části vidlice, v dolní části znaku rukojeť.

Užívané jako bojová či lovecká zbraň.

Formalizace znaku až v úřednickém písmu – vidle zde jsou již obtížně rozpoznatelné.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen

bubny

zhuan



lishu



𦉳 síť

Síť, po okrajích vodící lana, mezi nimi síťovina, jež je postupně zjednodušována na pouhá dvě oka.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu

𦉰 provaz

Obrázek provazu.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen

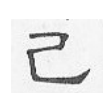


bubny

zhuan



lishu

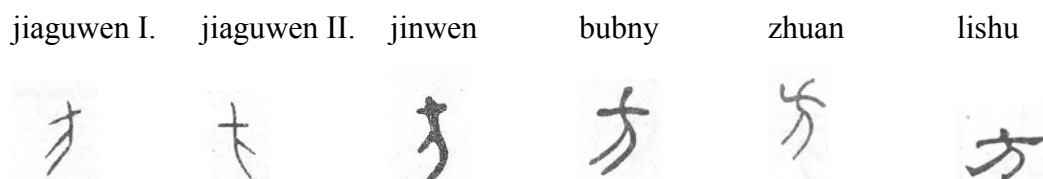


3.2 Zemědělství

3.2.1 Zemědělské potřeby

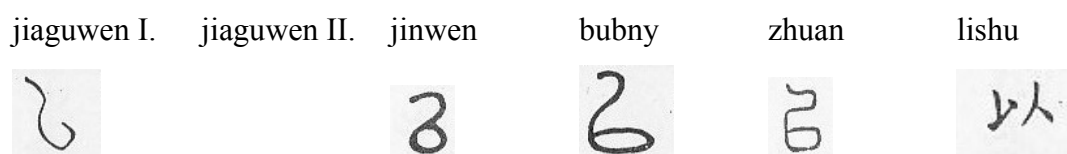
方 pluh

Krátký horní tah zobrazuje rukojeť pluhu ve vodorovné poloze, dlouhý tah v dolní části otisk nohou.



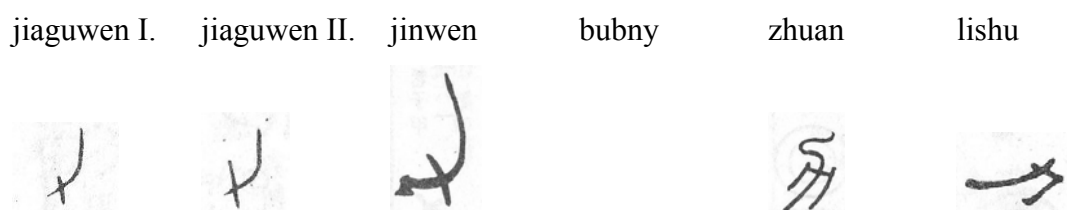
以 používat

Náčiní užívané zemědělci při orbě půdy - rýč nebo pluh.



力 socha jako zemědělský nástroj

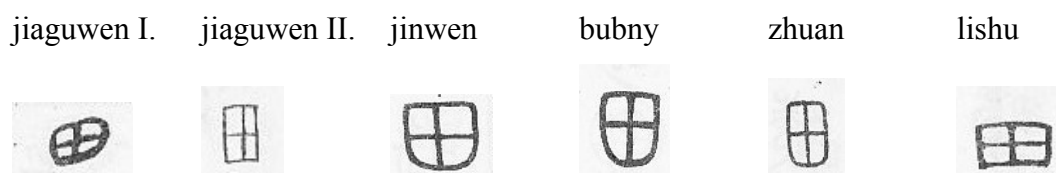
Zobrazuje zemědělské náčiní – sochu.



3.2.2 Zemědělství

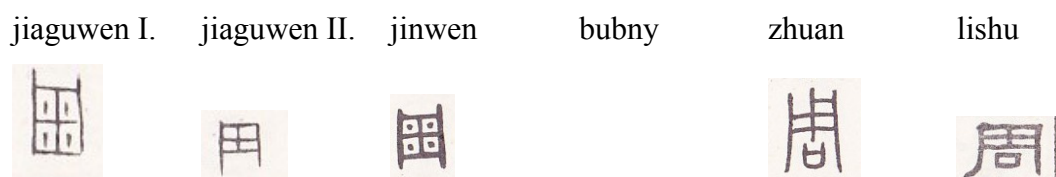
田 pole

Obrázek půdy rozdělené mezemi na jednotlivá pole. Další z kategorie piktogramů, jejichž grafika nedoznala v průběhu svého vývoje téměř žádných výrazných změn.



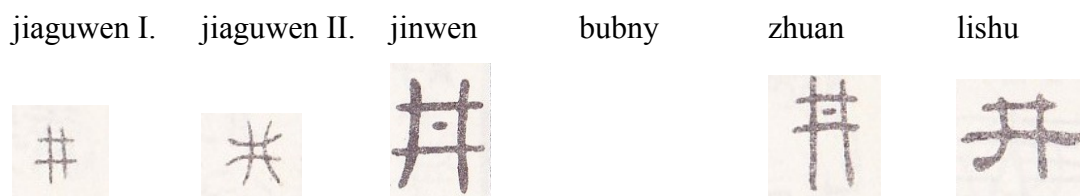
周 opatrný

Zobrazuje pole, na němž čtyři bodové tahy v prvním z nápisů na kostech a v nápisech na bronzích pravděpodobně zobrazují úrodu. Grafická podoba znaku prošla formalizací. V nápisech menším písmem a úřednickým písmem je již pole s úrodou obtížněji čitelné.



井 studna

Obrázek studny s hrazením.



土 menhir

Kamenný blok svisle zasazený do země. Dolní tah naznačuje půdu, v horní části je vyobrazen kamenný blok.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



3.2.3 Sklizeň, příprava jídla, skladování potravin

午 poledne

V nápisech na bronzích zobrazuje palici, tlouk, dnes psáno znakem 杵, zatímco 午 označuje 7. z 12 pozemských kmenů a patrně odtud přeneseně poledne.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



3.3 Domestikace zvířat

刀 nůž

Zobrazení starodávného bronzového nože. V pravé části znaku rukojeť, levá část znázorňuje ostří.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



革 stažená kůže

Stažená zvířecí kůže - hlava, trup, ocas.

jiaguwen I.

jiaguwen II.

jinwen

bubny

zhuan

lishu



4 Čtvrtá kapitola – dovednosti

4.1 Hedvábí a tkaní

桑 morušovník

Morušovník obrostlý listy. Grafická podoba listů morušovníků se v nápisech menším písmem formalizovala do rukou, které mohou naznačovat sběr čerstvých lístků.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen

bubny

zhuan



lishu



絲 hedvábí

Dva svazky syrového hedvábí.

jiaguwen I.



jiaguwen II.

jinwen



bubny

zhuan



lishu



4.2 Architektura

阜 pahorek

Terasovitý kopec, mnohonásobně navršený. Naznačeny symbolické tři schody terasy. V prvním uvedeném znaku v nápisech na kostech je znak otočen schody směrem doprava, v druhém případě je znak otočen schody směrem doleva. V menším písmu a v úřednickém písmu je pak znak opět otočen schody směrem doprava.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen

bubny

zhuan



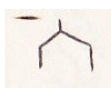
lishu



六 šest

Pravěké obydlí. V horní části střecha, v dolní části hliněná stěna domu kruhového půdorysu. Postupná formalizace grafické podoby znaku. V menším písmu bychom již obydlí rozpoznali obtížněji, v nápisech psaných úřednickým písmem patrně vůbec. Znak později použit coby výpůjčka pro číslovku šest.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny



zhuan



lishu



向 dům

V nápisech na kostech zobrazuje otevřené okno.

jiaguwen I.



jiaguwen II.

jinwen



bubny

zhuan



lishu



余 zbytek

V horní části znaku střecha domu, v dolní části znaku svislý tah zobrazuje pilíř, vodorovný tah krov střechy.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny



zhuan



lishu



高 vysoký

Zobrazuje stupňovitou věž, velikost je naznačena vzdáleností mezi horním a dolním patrem.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



宮 palác

Zobrazuje obydlí, které je zpola zapuštěno v zemi.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny



zhuan



lishu



京 hlavní město

Stavba na vyvýšeném místě. Hlavní města i královské paláce se stavěly na vyvýšených místech, odtud přeneseně význam hlavního města.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



廣 průčelí

Průčelí domu, podle jiných výkladů se jedná o obrázek kůlny připojené k domu.

Pozdější přenesený význam – široký.

jiaguwen I.

jiaguwen II.

jinwen



bubny

zhuan



lishu



享 obětovat

Královský chrám předků. V horní části střecha, v střední části chrám, v dolní části půdorys chrámu.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



囪 komín

Obrázek komína s výhledem na oblohu. Sloužil původně i jako okno. Dnešní okno psáno znakem 窗.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



瓦 střešní taška

Obrázek překrývajících se střešních tašek.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



倉 sýpka

Jídelna, uprostřed křídlo dveří.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



工 sekera

V nápisech na bronzích obrázků sekery: spodní část znaku představuje ostří. Podle jiného výkladu se jedná o předmět na obdělávání půdy.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



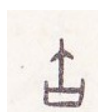
4.3 Keramika

4.3.1 Výroba keramiky

缶 amfora

V horní části je zobrazeno baňaté břicho nádoby, v horní její zúžené hrdlo.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu

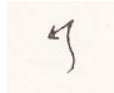


4.4 Truhlářství

斤 sekyrka

Zobrazuje sekerku užívanou k sekání dřeva, resp. ostří sekerky.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



丁 hřebík

Obrázek hřebíku vyráběného z kovu, bambusu nebo ze dřeva. V nápisech na kostech při pohledu shora. Dnes se znak s významem hřebík zapisuje znakem 钉. Znak 丁 se užívá v přeneseném významu pro výraz čtvrtá nebeská větev.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



4.5 Vinařství

酉 alkohol

Nádoba na víno se zašpičatělým dnem, což je patrné z grafické podoby nápisů na kostech. V menším písmu je již dno nádoby schematicky zobrazeno jako rovné, podobně je tomu v nápisech úřednickým písmem.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen

bubny

zhuan

lishu



5 Pátá kapitola – živobytí

5.1 Užití ohně

火 oheň

V nápisech na kostech obrázek plamene.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen

bubny

zhuan



lishu



5.2 Vaření a jídlo

勺 lžička

Vnější část znaku zpodobňuje předmět s rukojetí, vnitřní část znaku zobrazuje obsah, náplň předmětu.

jiaguwen I.

jiaguwen II.

jinwen

bubny

zhuan



lishu



升 váha

Zobrazuje váhu, odměrku. Nádobu s dlouhou rukojetí. Postupná formalizace grafické podoby znaku.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen

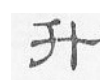


bubny

zhuan



lishu



鼎 trojnožka

Zobrazuje starodávnou nádobu na vaření.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



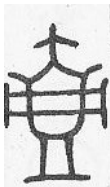
lishu



壺 / 壺 konvice

V horní části znaku poklička na konvici, v dolní části nádoba se dvěma uchy. Nádoba nemá zobáček.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



曾 hrnec na rýži

Hrnec, který se užívá výhradně na vaření rýže. Dva svislé tahy v horní části pravděpodobně symbolizují z hrnce vycházející páru.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny



zhuan



lishu



卑 pohár

Pohár v ruce. V dolní části ruka, v horní části samotný pohár. Později psáno 俶.

jiaguwen I.

jiaguwen II.

jinwen



bubny

zhuan



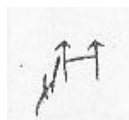
lishu



罍 pohár

Bronzový pohár se dvěma „oušky“, v menším písmu bylo přidáno 斗.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



肉 maso

Kus masa. V menším písmu naznačeno žilkováním svaloviny.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



食 potrava

Zobrazuje hrnec s pokličkou. V horní části znaku poklička, v dolní části hrnec.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



匕 naběračka

V nejstarších podobách znaku schematicky zobrazuje naběračku, respektive lžíci.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



5.3 Oděvy a ozdoby

求 kožich

Zvířecí srst.

jiaguwen I.



jiaguwen II.

jinwen



bubny



zhuan



lishu



衣 svršek

Svrchní část starodávneho oděvu. V horní části límec, po levé a pravé straně rukávy, uprostřed přední část tradičního čínského oděvu.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen

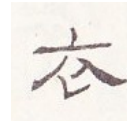


bubny

zhuan



lishu



匹 látka

Grafická podoba znaku zobrazuje na sebe navršené látky. Postupná formalizace znaku.

jiaguwen I.

jiaguwen II.

jinwen



bubny

zhuan



lishu



束 bandalír

Obrázek zavazadla zavázaného na obou koncích a opatřeného přehozem přes rameno.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



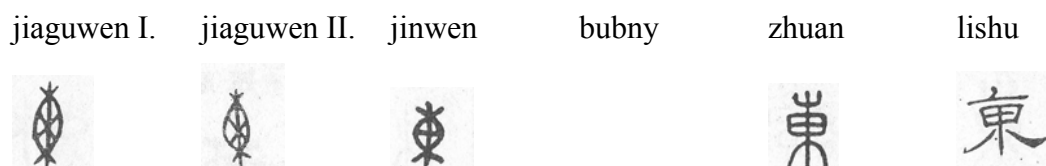
lishu



東 sak

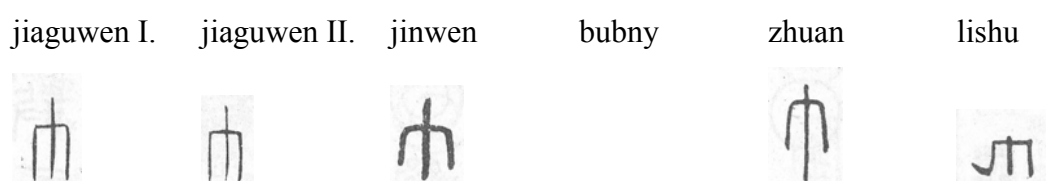
Sak, který je na obou koncích svázán provázkem. Grafickou podobou se téměř shoduje se znakem 束. Postupná formalizace znaku. Zatímco ještě v nápisech psaných menším písmem lze pozorovat oba zavázané konce saku, v úřednickém písmu je již podoba schematizovaná.

Dle jiných výkladů se jedná o cibulku cibuloviny, případně hlízu.



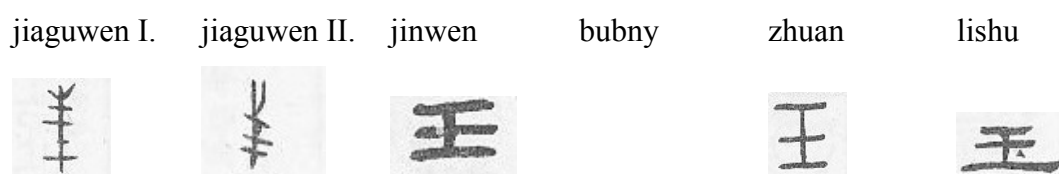
巾 kapesník

Kapesník, případně šátek jako součást oděvu. Patří do kategorie znaků, které po dobu vývoje nezměnily grafickou podobu.



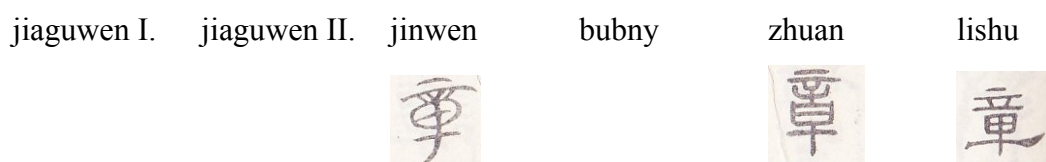
玉 nefrit

Korálky nefritu svázané provázkem.



章 ornament

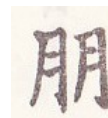
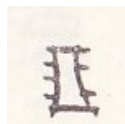
V dolní části ornament, v horní jehlice.



朋 2 šňůry peněz

V nápisech na kostech dvě spojené šňůry kovových mincí, odtud odvozený význam přítel.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



5.4 **Bydlení**

户 dveře

V nápisech na kostech zobrazuje jednokřídlé vnitřní dveře.

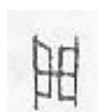
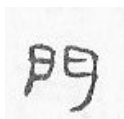
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



門 vrata

Obrázek dvoukřídlých dveří. Zobrazuje levé i pravé křídlo dveří.

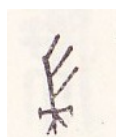
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



帚 koště

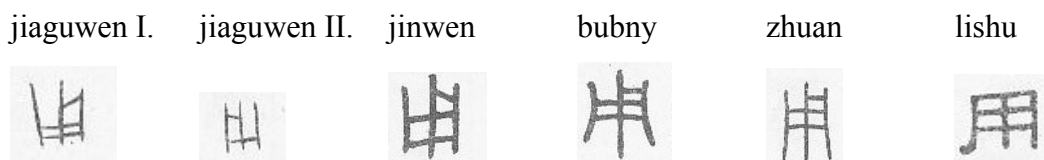
Obrázek koštěte (v horní části) drženého v ruce (v dolní části).

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



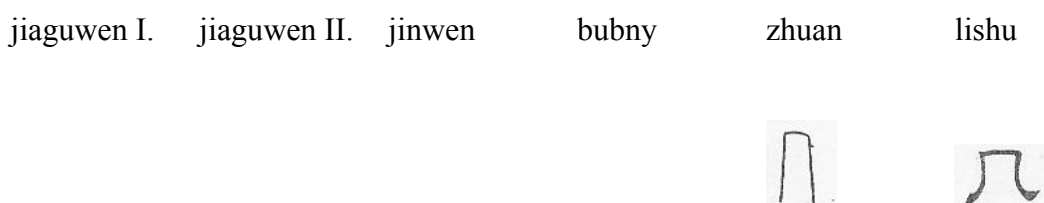
用 používat

Zobrazuje bambusové vědro. Svislé tahy naznačují jednotlivé části bambusu, ze kterých je vědro vytvořeno.



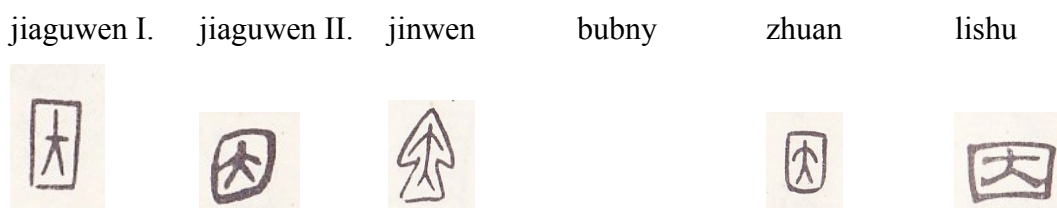
几 stolec

Zobrazuje stolec, respektive opěrka na ruce v dobách, kdy se sedělo na zemi.



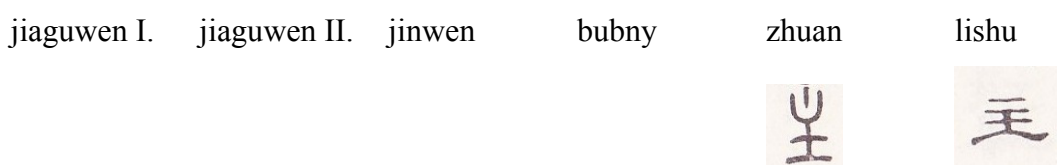
因 matrace

Obrázek matrace, rohože na spaní: vnější část představuje samotnou rohož, na níž (uvnitř) leží člověk.



主 lampa

V menším písmu se jedná o obrázek svítilny. Ve střední části je lampa, v dolní části držadlo, v horní části plamínek.



5.5 Doprava

舟 člun

Člun ve vertikálním vyobrazení. Postupná formalizace znaku. V grafické podobě menšího písma je člun ještě mírně patrný, v úřednickém písmu je již velice těžce identifikovatelný.

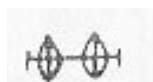
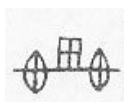
jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



車 vůz

V nápisech na kostech i na bronzích různé formy zápisu, vodorovné tahy zobrazují dvě kola, svislý tah hřídel, na hřídeli korba. V průběhu vývoje grafiky znaku došlo k jeho otočení o 90° ve směru hodinových ručiček.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



6 Kapitola šestá – válka

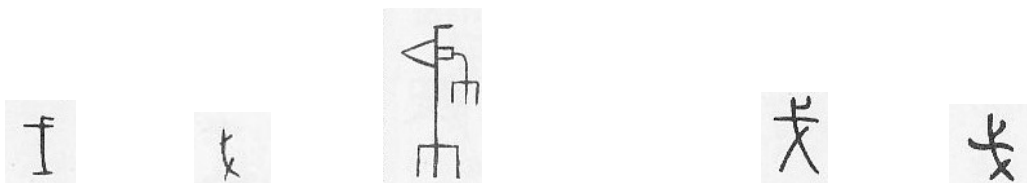
6.1 Vojsko a zbraně

6.1.1 Arzenál

戈 halapartna

V nápisech na kostech zobrazuje zbraň. Kolmo na ratiště zbraně je umístěn hrot.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



戊 halapartna

Obrázek zbraně. Ve srovnání se zbraní (halapartnou) 戈, kde je zdůrazněna bodná funkce, je zde zdůrazněna sečná funkce.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



戠 zbraň

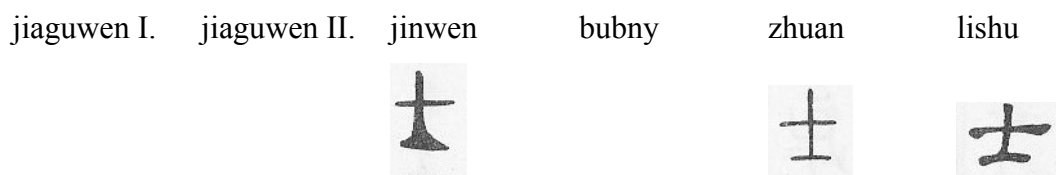
Sekera užívaná coby bojovná zbraň. V pravé části znaku dlouhé topůrko, v levé části ostří sekery.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



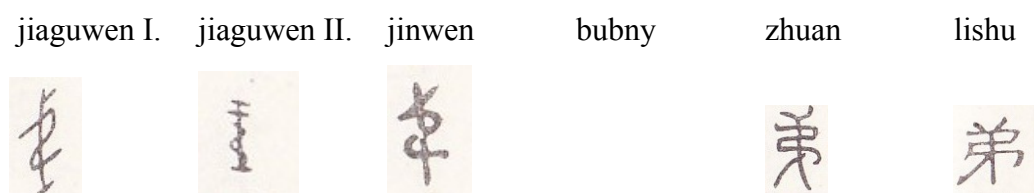
士 sekera

Sekera, v dolní části znaku její ostří.



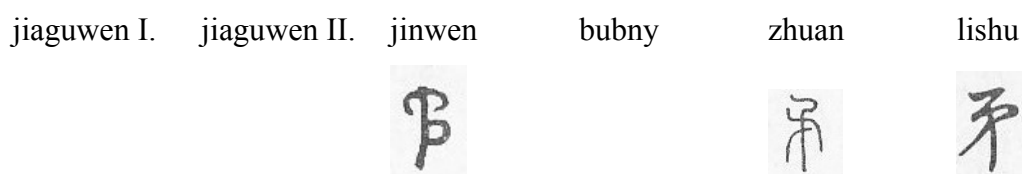
弟 pořadí

Provázek ze surového hedvábí, kterým je omotaná bodná zbraň. Od postupně namotaného provázku je odvozen pozdější význam pořadí.



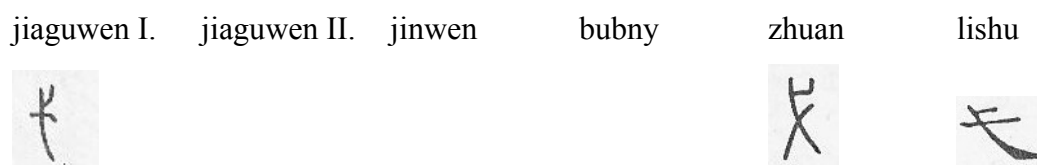
矛 kopí

Obrázek kopí. V horní části hrot, svislý tah zobrazuje ratiště. Význam pravé části znaku není znám.



弋 harpuna

V nápisech na kostech je na tělo šípů přivázán provaz. Grafická podoba se po dobu formalizace příliš nezměnila.



6.1.2 Lukostřelba

弓 luk

V nápisech na kostech obrázek napnutého luku, v prostřední části rukojeť. Postupně dochází ke stylizaci.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



寅 šíp

Šíp. Výpůjčka pro 3. pozemskou větev

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



6.1.3 Prapory

中 praporec

Obrázek vlajky, praporece. V horní i dolní části fáborky. Praporec stával uprostřed vesnice, odtud odvozen význam střed.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



6.2 Národ a válčení

父 otec

Obrázek ruky držící sekeru, přeneseně muž se sekerou – otec. Původní význam znaku je oslovením pro muže s významným postavením.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



王 král

Obřadní sekera se zdobnou hlavou jakožto odznak královské moci.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



6.3 Vítězná kořist

臣 otrok

Oko je otočeno o 90°, naznačuje tak pohled vzhůru se skloněnou hlavou.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



民 otrok

Levé oko probodnuté nožem, což má představovat otroka. Postupná formalizace znaku.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



辛 jehlice

Obrázek jehlice – mučícího nástroje. Hrot ve spodní části.

jiaguwen I. jiaguwen II. jinwen bubny zhuan lishu



7 Kapitola sedmá – kult a kultura

7.1 Primitivní umění

7.1.1 Písně

樂 hudba

Strunný hudební nástroj, jehož struny jsou umístěny na dřevěné desce – v dolní části znaku. V horní části znaku jsou zobrazeny struny.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



于 syrxn

Dechový hudební nástroj.

jiaguwen I.

jiaguwen II.

jinwen



bubny

zhuan



lishu



庚 zvon

Zavěšený zvon. V grafice znaku nápisů na bronzích přibylo znázornění dvou rukou, které je patrnější v nápisech menšího písma. Později výpůjčka pro význam 7. nebeská větev.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



南 jih

Okarína. Jednoduchý hudební nástroj, obvykle keramický. Obrázek otočený tak, aby náustek směřoval směrem vzhůru. Dále jsou patrné otvory, jejichž zakrýváním se mění výška tónu.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen

bubny

zhuan



lishu



7.1.2 Lidské tělo v umění

文 tetování

V nápisech na kostech postava z čelního pohledu s dekorativním vzorem na prsou, dnes psáno znakem 纹, zatímco 文 označuje písemnictví.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan



lishu



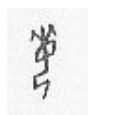
每 žena

V dolní části žena, v horní části ozdoba hlavy. Obrázek krásné ženy. Dne výpůjčka pro význam každý.

jiaguwen I.



jiaguwen II.



jinwen



bubny

zhuan

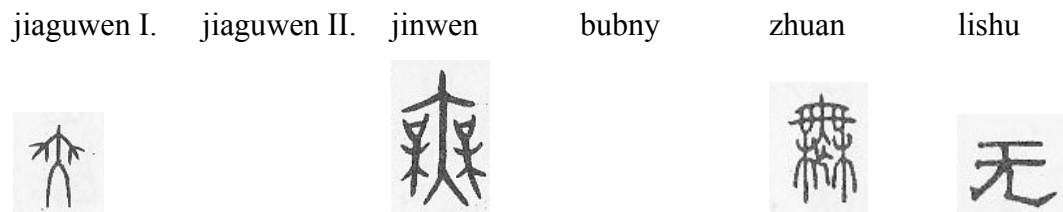


lishu



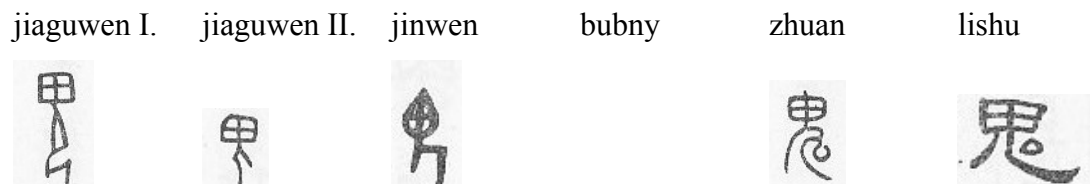
無 tanec

Tančící postava držící v rukou taneční ozdoby. Dnes psáno znakem 舞, kdežto 無 vypůjčeno pro významy: nic, bez.



鬼 duch

V horní části znaku je maska představující ducha, v dolní části klečící člověk.

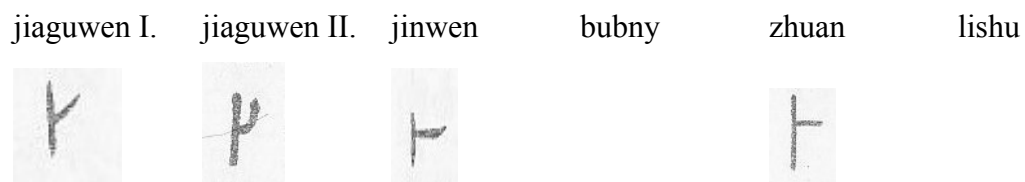


7.2 Věštění o obřady

7.2.1 Věštba



卜 prasklina

Prasklina na želvím krunýři vzniklá žářem při věštebných obřadech. Patří k těm málo piktogramům, jejichž grafika s v podstatě nezměnila.



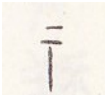


兆 puklina

Pukliny na želvích krunýřích užívané při výkladech budoucnosti při věštebných obřadech.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					






示 duch

Obřadní oltář předků ve tvaru písmene T. Postranní svislé tahy byly ke grafické podobě znaku přidány později.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					





且 falus

Falický symbol směřující vzhůru jako idol kultu předků, později zapisováno znakem 祖.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					






Ⅲ nádoba

Znak zobrazuje kruhovou obřadní nádobu na stopce. V nápisech na kostech a na bronzích patrně nádoby s uchy.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					

豆 obětní nádoba

Vysoká kruhová obřadní nádoba.



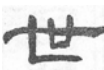
jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					

7.3 Kolébka civilizace

7.3.1 Vázání uzlů – primitivní způsob záznamu

世 generace



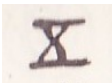


Zaznamenávání historie pomocí vázání uzlíků. Uzlíky vidíme v horní části znaku.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					

7.3.2 Číslice a symboly




五 křížit se

Obrázek křížení, z toho odvozen význam křížit se. Podle jiného výkladu se jedná o symbolické znázornění čísla pět: je to číslo uprostřed mezi jedničkou a devítkou.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					

曲 zahnutý

Obrázek zakřiveného předmětu.

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	bubny	zhuan	lishu
					

Proces formalizace grafické podoby piktogramů

Tab. č. 1 – piktogramy po procesu formalizace

jednotka	A	B	C	D	celkem
počet	105	74	11	21	211
%	49,8	35,1	5,2	10,0	100,0

Vysvětlení:

A – představuje počet takových piktogramů, jejichž grafická podoba byla při procesu formalizace změněna natolik, že původní obrázkový charakter znaku zcela vymizel, původní význam nahrazen – fonetická výpůjčka

B – představuje počet piktogramů, jejichž grafická podoba byla v procesu formalizace změněna, význam piktogramu se však nezměnil

C – představuje počet piktogramů, jejichž grafická podoba se v průběhu formalizačního procesu příliš nezměnila, změnila se jen sémantická povaha piktogramu – fonetická výpůjčka

D – představuje počet piktogramů, jejichž grafická podoba se v průběhu formalizačního procesu příliš nezměnila, navíc byl piktogramu zachován jeho původní význam

Závěr

Tato diplomová práce byla věnována analýze a diachronnímu popisu znaků označovaných v HXFZ jako piktogramy, tedy znakům čínského písma, jejichž grafická podoba měla, nebo stále má, obrázkový charakter.

Samotné analýze předcházelo vyhledání piktogramů ve slovníku HXFZ. Celkový počet nalezených a následně analyzovaných piktogramů je 211. V další fázi byly piktogramy vyhledány ve slovníku *Jiǎ Jīn Zhuànlì dà Zìdiǎn*, byla vyhledána jejich grafická podoba v různém období stádia vývoje, a to následovně: grafická podoba znaku z nápisů na kostech a želvích krunýřích, dále z nápisů na bronzech, z nápisů na kamenných bubnech, z textů psaných menším písmem a textů psaných úřednickým písmem. Grafická podoba nápisů nalezených na kostech a želvích krunýřích je uvedena ve dvojí variantě, neboť zápisy pocházející z tohoto období jsou značně nejednotné. Pro první variantu nápisů na kostech byl vybrán piktogram s větší mírou piktografičnosti, ve druhé variantě je pak piktografičnost omezenější, význam daného piktogramu je tak méně zřetelný. Při výběru variant jsem se řídila převážně odbornou literaturou a radami a doporučeními vedoucího diplomové práce. Výběr správné grafické podoby nebyl vždy snadný.

Analyzované piktogramy byly rozděleny do sedmi tematických kategorií: člověk, příroda, lov a zemědělství, dovednosti, živobyčí, válka, kult a kultura. Prvotní záměr – řazení piktogramů dle jejich počtu tahů – se ukázal být neadekvátní k charakteru analyzovaných prvků. Řazení dle počtu tahů sice může usnadnit vyhledávání, neumožňuje však vidět spojitosti mezi znaky z historického a kulturního hlediska. Řazením analyzovaných prvků dle tematických okruhů se ukázaly souvislosti mezi některými piktogramy, které se postupnou formalizací grafické podoby znaku později rozcházely.

Z analýzy uvedených piktogramů vyšlo dále najevo několik skutečností: 1, formalizace grafické podoby piktogramů často vedla k dnešní nečitelnosti původního významu, jinými slovy, piktogram si uchoval svůj význam, ale jeho piktografičnost postupně zeslábla (35%) 2, proměny historických a kulturních aspektů vedly k výpůjčkám původního znaku pro jiný význam a původní piktogram navíc ztratil svou piktografičnost, což znamená, že je dnes jako piktogram nečitelný (50%) 3, některé analyzované piktogramy, které posloužily coby fonetická výpůjčka pro jiný význam, si zachovaly svou piktografičnost původního významu (se znalostí čínských

kulturních a historických reálií), což znamená, že ačkoliv dnes nese piktogram jiný význam, jeho původní význam je s povědomím předchozích podob patrný (5%) 4, některé z piktogramů si zachovaly jak svůj význam, tak do jisté míry svou piktografičnost, která je dnes již značně schematizovaná, ale piktogram je stále čitelný (10%). Procentuální rozdělení bylo zaznamenáno do tabulky.

Co se týká změn v procesu formalizace, jedná se především o otáčení znaku o 90° směrem doleva nebo doprava (zejména patrné u pojmenování zvířat), dalším formalizačním procesem je již zmíněný proces schematizace.

Výsledky analýzy také odpovídají záporně na otázku obrázkovosti čínského znakového písma: čínské znakové písmo není obrázkové.

Přílohou k práci je tabulka, která byla vytvořena v průběhu analýzy. Uvádí piktogramy v pořadí seřazeném dle počtu tahů jednotlivých znaků, přičemž navíc označuje výskyt té které grafické podoby piktogramu v určité fázi vývoje. Označená pole naznačují dochovanou podobu piktogramu.

Při analýze se vyskytlo ovšem i několik obtíží. Zejména se jednalo o určení správné etymologie daného piktogramu. Mnohdy se etymologie v různých literaturách rozcházely natolik, že se neshodovaly ani ve svém zařazení daných piktogramů do příslušných tematických okruhů. V takovém případě mi byly nápomocny cenné rady vedoucího diplomové práce, který napomohl s objasněním a volbou správné etymologie.

Omezený rozsah práce nedovolil podrobnější rozvedení tématu piktogramů, což naskýtá inspiraci pro další práci s nimi. Kupříkladu by bylo zajímavé sledovat transformaci původních piktogramů do jiné kategorie znaků, případně sledovat sloučení dvou piktogramů do jednoho významového prvku.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Andrea Likavčanová

Název katedry a fakulty: Katedra asijských studií, Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Piktogram a jeho pozice v čínském znakovém písmu

Vedoucí diplomové práce: Mgr. David Uher, PhD.

Počet znaků: 50532

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 15

Klíčová slova: čínské znakové písmo, etymologie, piktogram, gramatologie

Piktogramy tvoří jednu ze šesti kategorií čínských znaků. Předmětem této diplomové práce bylo vyhledání znaků popisovaných jako piktogramy ve slovníku *Hànzi Xíng Yì Fēnxī Zìdiǎn*, jejich následná charakteristika, analýza a sledování procesu jejich grafické formalizace. Analýza prokázala, že proces grafické formalizace piktogramů vedl ke schematizaci jejich grafické podoby a ke ztrátě jejich piktografičnosti. Dále bylo zjištěno, že počet původních piktogramů je omezený, 50% piktogramů lze dnes charakterizovat jako výpůjčky. Analýza dokazuje, že čínské znakové písmo není obrázkové.

Abstract

Pictograms form one of the six categories of Chinese symbols. Topic of this thesis was to find symbols described as pictograms in dictionary by *Hànzì Xíng Yì Fēnxī Zìdiǎn*, their following characterization, analysis and observing the process of their graphic formalization. The analysis shows that the process of graphic formalization of pictograms leads towards simplification of their graphic form and towards loss of their pictographic flavor. Further it was found out that the number of original pictograms is limited, 50 % of pictograms can be characterized as loan-words.

Key-words:

Chinese characters, etymology, pictogram, grammatology

Bibliografie

CAO, Xianzhuo 曹先擢 a Su Peichang 苏培成(1999): *Hànzi Xíng Yì Fēnxī Zìdiǎn* 《汉字形义分析字典》, [Slovník} Analýza grafiky a významu znaků]. Beijing: Beijing Daxue Chubanshe, 736 s.

XU Wuwen 徐無聞 (1996): *Jiǎ Jīn Zhuànlì dà Zìdiǎn* 《甲金篆隸大字典》, [Velký slovník nápisů na kostech, bronzích, v menším písmu a v úřednickém písmu.] Xichuan Cishu Chubanshe.

UHER, David (2008). Determinativ „božský“ ve Výkladu významu základních a vysvětlení struktury složených znaků. In *Studia Orientalia Slovaca* VII, s. 97 – 109.

UHER, David (2010). „Zvířecí determinativy v čínském písmu“ [Animal Determinatives] In OLIVOVÁ, Lucie (ed.): *Zvířecí mýty a mýtická zvířata*. Praha: Academia.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza (2008). *Kombinační možnosti prvků v ideogramech*. Olomouc: Univerzita Palackého, nepublikovaná magisterská diplomová práce, 107 s.

ŠVARNÝ, Oldřich a kol. (2001): *Hovorová čínština. Úvod do studia hovorové čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého, 190 s.

KUČERA, Ondřej a kol. (2005): *Učebnice čínských znaků*. Olomouc: Univerzita Palackého, 237 s.

REN, Wuyi 吴颐人 (1999) *Chángyòng Hànzì Yǎnbìàn* 《常用汉字演变图说》 [Ilustrovaná příručka o vývoji běžně užívaných znaků.] Shanghai: Shanghai shudian chubanshe.

XIE Guanghui 谢光辉 (2000): *Hànyǔ Zìyuán Zìdiǎn* 《汉语字源字典》, [Etymologický slovník čínských znaků.]

KANE, Daniel (2006). *Knížka o čínštině*. Mirošovice: DesertRose s.r.o.

Shàonián Értóng qùwèi Hànzì shídú (1) (1992) 《少年儿童趣味汉字识读》

[Zábavné čtení o čínských znacích pro děti a mládež.] Beijing: Beijing Shifan Daxue Chubanshe, 176 s.

Shàonián értóng qùwèi Hànzì shídú (2) (1992) 《少年儿童趣味汉字识读》

[Zábavné čtení o čínských znacích pro děti a mládež.] Beijing: Beijing Shifan Daxue Chubanshe, 153 s.

Shàonián értóng qùwèi Hànzì shídú (3) (1992) 《少年儿童趣味汉字识读》

[Zábavné čtení o čínských znacích pro děti a mládež.] Beijing: Beijing Shifan Daxue Chubanshe, 139 s.

(2002) Wénlín 《文林》 [Háj literátů – elektronický slovník]. Verze 3.0

SEARS, Richard. Chinese etymology. <http://www.chineseetymology.org/> [cit. 18. 1. 2010]

Seznam příloh:

Přehledová tabulka výskytu dochovaných grafických podob piktogramů

jiaguwen I.	jiaguwen II.	jinwen	kamenné bubny	malý zhuan	lishu	počet tahů	piktogram
						14	熊
						16	燕
						3 / 10	馬
						8 / 11	魚
						4 / 16	丑
						5 / 13	电 / 電
						7 / 16	龜
						8 / 15	齒
						2 / 8	儿 / 兒
						4 / 10	烏
						4 / 12	无 / 無
						4 / 7	貝
						5 / 11	鳥
						5 / 16	龍
						5/8	东 / 東
						8/11	周
						10 / 12	壺 / 壺
						3 / 9	飛
						3/14	广 / 廣
						5/15	乐 / 樂
						6/14	齐 / 齊
						7/19	丽 / 麗
						7/8	来 / 來
						9 / 12	须 / 須